

JURIDISKA FAKULTETEN
vid Lunds universitet

Håkan Källgård

Dopingavstängningar inom idrotten

- förhållandet till arbetsrätten, EU:s regler om rätt till fri rörlighet och fri konkurrens samt grundläggande rättsprinciper

Examensarbete
20 poäng

Handledare: Professor Reinhold Fahlbeck

Arbetsrätt och EG-rätt

Höstterminen 2004

Innehåll

SAMMANFATTNING	1
FÖRORD	2
FÖRKORTNINGAR	3
1 INLEDNING	4
1.1 Ämne	4
1.2 Syfte och frågeställningar	5
1.3 Metod, material och avgränsningar	5
1.4 Disposition	6
2 IDROTTSRÖRELSEN OCH DESS ASSOCIATIONER	7
2.1 Idrottsrörelsens autonomi	7
2.2 Associationsformerna	8
2.2.1 Ideella föreningar	8
2.2.2 Idrottsaktiebolag	10
2.3 Associationernas inbördes hierarki	11
2.4 Idrottsutövarens relation till associationen	12
2.4.1 Idrottsutövaren – en arbetstagare	12
2.4.2 Ett praktiskt exempel	14
2.5 Delanalys	15
3 FÖRHÅLLET TILL FRI RÖRLIGHET OCH FRI KONKURRENS	18
3.1 Fri rörlighet för arbetstagare	18
3.1.1 Allmänt	18
3.1.2 Idrottsutövare och fri rörlighet	19
3.2 Fri konkurrens	22
3.2.1 Allmänt	22
3.2.2 Antidopingreglers förhållande till fri konkurrens	23
3.3 Delanalys	27
4 DOPINGAVSTÄNGNING OCH RÄTTEN TILL FRI YRKESUTÖVNING	29

4.1	Yrkesfrihet enligt RF	29
4.2	EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna	29
4.2.1	Allmänt	29
4.2.2	Rätten att utöva yrke enligt stadgan	31
4.3	Vertikal och horisontell effekt	31
4.4	Begränsningar i rätten att utöva yrke	33
4.4.1	Allmänt	33
4.4.2	Stöd i lag	33
4.4.3	Ett legitimt allmänintresse	33
4.4.4	Proportionalitetsprincipen	34
4.5	Delanalys	35
4.5.1	Allmänt	35
4.5.2	Stöd i lag	35
4.5.3	Sportsliga allmänintressen	36
4.5.4	Proportionalitet	36
5	DISCIPLIN-/BEHÖRIGHETSPÅFÖLJDER INOM ANDRA YRKEN – EN JÄMFÖRELSE	38
5.1	Advokatycket	38
5.1.1	Påföljder	38
5.1.2	Handläggningen	39
5.2	Personal inom hälso- och sjukvården	41
5.2.1	Påföljder	41
5.2.2	Handläggningen	41
5.3	Riksidrottsnämnden	42
5.3.1	Handläggningen	42
5.4	Delanalys	44
6	SLUTSATSER	46
	BILAGA A	48
	BILAGA B	54
	LITTERATURFÖRTECKNING	59
	RÄTTSFALLSFÖRTECKNING	62

Sammanfattning

Uppsatsen behandlar, utifrån ett antal juridiska perspektiv, idrottsutövarens förhållande till sin förening och till Riksidrottsförbundets nya dopingreglemente.

Den professionella idrottsutövaren skall betraktas som arbetstagare i arbetsrättslig mening. Det innebär bl a att bestämmelserna i LAS blir tillämpliga mellan idrottsutövaren och arbetsgivaren. En idrottsutövare som använder dopingpreparat gör sig skyldig till brott mot både anställningskontraktet och grundläggande principer inom idrotten. Därmed föreligger grund för avsked enligt LAS.

Uppsatsen belyser att den svenska idrottsrörelsen av tradition har varit skyddad från lagstiftningsingrepp. Samtidigt har rättstillämparen i hög grad låtit bli att intervensera på idrottens område. Idrottsrörelsen har istället själv åstadkommit en omfattande regelmassa. För att även i framtiden undvika en inblandning från statsmaktens sida är det av stor vikt att idrottsrörelsen ändå följer grundläggande principer. Riksidrottsförbundets nya dopingreglemente innebär att idrottsutövare på livstid kan stängas av från att utöva sitt yrke. I RF och andra internationella rättighetskataloger stadgas att var och en (i förhållande till staten) skall ha rätt att utöva ett fritt valt yrke. En begränsning av denna rätt måste ha stöd i lag samtidigt som den skall tillgodose angelägna allmänna intressen. Därtill skall begränsningen vara proportionell i förhållande till det syfte som skall uppnås. Om den grundläggande rättigheten till fri yrkesutövning omfattat Riksidrottsförbundets dopingreglemente hade, i alla fall regeln om livstidsavstängning, enligt mitt tycke, varit oproportionell i förhållande till det övergripande syftet med antidopingregler.

Avseende gemenskapsrätten dras slutsatsen att professionella idrottsutövare omfattas av reglerna om fri rörlighet om deras syssla utgör en ekonomisk verksamhet. Den idrottsliga handlingen i sig är dock en ideell och icke-ekonomisk handling. Kampen mot doping har inte något ekonomiskt syfte. Förbudet mot doping grundas istället på rent idrottsliga överväganden. Detta medför att antidopingregler inte omfattas av EG-fördragets bestämmelser om de ekonomiska friheterna.

Avslutningsvis berör uppsatsen handläggningen av avstängningsärenden i Riksidrottsnämnden. Förfarandet måste anses uppfylla kraven i artikel 6 i Europakonventionen. I arbetet konstateras dock att nämndens ledamöter rekryteras internt inom idrottsrörelsen. Därför kan det ifrågasättas om Riksidrottsnämnden är tillräckligt opartisk och oavhängig.

Förord

Jag vill först och främst tacka min handledare Professor Reinhold Fahlbeck för visat stöd och tillgänglighet under arbetets gång. Tack även till Jur kand Fredrik Elmér som har bidragit med värdefulla synpunkter på ämnet. Jur stud Vilhelm Patrikson och Fil mag Sven Nyholm samt filantropen Mårten Öhman har korrekturläst min uppsats. Tack till Er.

Lund i november 2004.

Håkan Källgård

Förkortningar

AD	Arbetsdomstolens domar
Bet.	Betänkande
CAS	Court of Arbitration for Sport
Ds	Departementsserien
ECR	European Court Reports
EES	Europeiska ekonomiska samarbetsområdet
EG	Europeiska gemenskapen
EGT	Europeiska gemenskapernas officiella tidning
EU	Europeiska unionen
FL	Lag (1987:667) om ekonomiska föreningar
FN	Förenta nationerna
HSAN	Hälsa- och sjukvårdens ansvarsnämnd
IAAF	International Association of Athletics Federations
IOK	Internationella olympiska kommittén
JK	Justitiekanslern
LAS	Lag (1982:80) om anställningsskydd
LO	Landsorganisationen
MBL	Lag (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet
NJA	Nytt juridiskt arkiv
NJA II	Nytt juridiskt arkiv, avdelning II
Prop.	Regeringens proposition
RB	Rättegångsbalk (1942:740)
REG	Rättsfallsamling från Europeiska gemenskapernas domstol och förstainstansrätt
RF	Regeringsform (1974:152)
RO	Riksdagens ombudsmän
SACO	Sveriges akademikers centralorganisation
SEF	Föreningen svensk elitfotboll
SFS	Svenska fotbollsspelareföreningen
SkL	Skadeståndslag (1972:207)
Skr.	Regeringens skrivelse
SOU	Statens offentliga utredningar
SvJT	Svensk juristtidning
TCO	Tjänstemännens centralorganisation
UEFA	Union of European Football Associations
WADA	World Anti Doping Agency
YVL	Lag (1998:531) om yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

1 Inledning

1.1 Ämne

Den 1 juli år 2004 införde Riksidrottsförbundet ett nytt dopingreglemente. Reglerna bygger på WADA:s världsantidopingkod. Tidigare var den strängaste sanktionen vid dopingförseelse avstängning i högst två år. I det nya dopingreglementet har påföljderna skärpts avsevärt.

Den idrottsutövare som idag påträffas med en förbjuden substans i kroppen kan, vid första överträdelsen, stängas av under två års tid. Vid en eventuell andra överträdelse kan idrottsutövaren stängas av på livstid.¹ En likadan sanktion gäller vid en idrottsutövares innehav, bruk eller försök till bruk av en dopingklassificerad substans.² Detsamma gäller om idrottsutövaren vägrar eller underlåter att underkasta sig en dopingkontroll eller försvårar en dopingkontrollprocess.³ Olovlig befattning (exempelvis överlåtelse, anskaffning, förpackning eller transport etc) med förbjudna substanser och metoder i samband med en idrottslig verksamhet kan, om förfarandet främjar brott mot dopingreglementet, leda till minst fyra års avstängning och upp till avstängning på livstid.⁴ Slutligen kan en idrottsutövare stängas av i minst tre månader och högst i två år om han eller hon inte befinner sig på, enligt inlämnad vistelserapport, angiven tid och plats när dopingkontroll skall genomföras.⁵

En dopingavstängning innebär att idrottsutövaren är förbjuden att, inom Riksidrottsförbundets eller ett idrottsaktiebolags organisation, delta i organiserad träning, tävling eller uppvisning samt utöva annat liknande uppdrag. Den dopingavstängde kan också förbjudas att träna på anläggningar som disponeras av den avstängdes förening samt på andra föreningars anläggningar, om dessa är medlemmar eller har anknytning till det specialidrottsförbund som idrottsutövaren tillhör. Detsamma gäller anläggningar som disponeras av idrottsaktiebolag, under förutsättning att aktiebolaget bedriver verksamhet inom det specialidrottsförbund den avstängdes förening är ansluten till.⁶

En idrottsutövare som p g a dopingförseelse är avstängd för längre tid än fyra år kan dock efter denna tid delta i annan idrottsverksamhet än den i vilken utövaren har begått dopingförseelsen. Detta gäller dock endast om

---

¹ Dopingreglementets 2 § 2.1 jämfört med 10 § 10.2.

² Dopingreglementets 2 § 2.2 jämfört med 10 § 10.2

³ Dopingreglementets 2 § 2.3, 2.5 jämfört med 10 § 10.4 p 1.

⁴ Dopingreglementets 2 § 2.7 jämfört med 10 § 10.4 p 2.

⁵ Dopingreglementets 2 § 2.4 jämfört med 10 § 10.4 p 4.

⁶ Dopingreglementets 10 § 10.1.

verksamheten inte är på en nivå som kan kvalificera utövaren att direkt eller indirekt delta i ett nationellt mästerskap eller internationell tävling.⁷

Det är således enkelt att konstatera att sanktionerna i dopingreglementet kan få allvarliga konsekvenser för den idrottsutövare som intagit dopingpreparat. För elitidrottare är idrottsutövningen ofta den enda inkomstkällan. En livstidsavstängning innebär sannolikt att idrottsutövaren tvingas att skola om sig till ett annat yrke. Möjligheten att behålla samma inkomst som tidigare torde vara liten och personen ifråga kanske tvingas att flytta till annan ort. Samtidigt kan den sociala skammen via media bli påtaglig.

1.2 Syfte och frågeställningar

Det huvudsakliga syftet med uppsatsen är att utifrån ett juridiskt perspektiv granska Riksidrottsförbundets dopingreglemente. Syftet kan närmare konkretiseras i följande frågeställningar:

- Hur regleras dopingfrågor mellan idrottsutövaren, föreningen och Riksidrottsförbundet? Är idrottsutövaren en arbetstagare i förhållande till sin förening?
- Omfattas idrottsutövare av rätten till fri rörlighet enligt EG-fördraget? Om så är fallet, utgör dopingavstängningar ett hinder i rätten till fri rörlighet och fri konkurrens?
- Hade dopingavstängningar varit en legitim begränsning i den grundläggande rättigheten att utöva ett fritt valt yrke enligt RF och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna, om rättigheten ifråga omfattat idrottsutövare anslutna till Riksidrottsförbundet?
- Kan processen i Riksidrottsnämnden avseende dopingavstängningar anses motsvara kraven om rätten till domstolsprövning och en rättssäker process enligt artikel 6 i Europakonventionen?

1.3 Metod, material och avgränsningar

Uppsatsen bygger på sedvanlig rättsdogmatisk metod. Materialet omfattar de traditionella rättskällorna, d v s rättsregler, lagförarbeten, praxis och doktrin. Jag har i detta avseende särskilt studerat utredningar och litteratur med anknytning till de olika ämnesområden som behandlas. Under arbetets gång har jag upptäckt att svenska dopingfall, som avgörs av Riksidrottsnämnden, sällan gäller yrkesutövare eftersom flertalet dopingfall inträffar på lägre nivåer eller inom idrotter som inte är professionella. Därför har jag valt att studera utländska rättsfall samt mål avgjorda av CAS i Lausanne. Utöver detta har jag studerat flera organs stadgor och i ett par frågor kontaktat sakkunniga utan att en formell intervju ägt rum. Ett

---

⁷ Dopingreglementets 10 § 10.1.

kollektivavtal och ett anställningsavtal har analyserats. Dessa återfinns i slutet av uppsatsen som bilaga A respektive bilaga B.

I ett arbete av förevarande storlek måste avgränsningar göras. Många märkvärdiga arbetsrättsliga lösningar har hittats i det kollektivavtal och anställningsavtal som omfattar elitfotbollspelare. Jag har emellertid valt att endast redogöra för hur dopingfrågan regleras i avtalen. Dopingreglementet är juridiskt intressant ur flera mänskliga rättighetsperspektiv. Den väcker exempelvis frågor om den i tillräckligt hög grad motsvarar kraven i Europakonventionen om rätten till privatliv, rätten till likabehandling och rätten att betraktas som oskyldig tills motsatsen är bevisad. Jag har trots detta valt att koncentrera framställningen kring huruvida reglementet förhåller sig till rätten till arbete och rätten till en rättssäker process. När det i uppsatsen talas om idrottsutövare menas idrottsmän/idrottskvinor, vilka har idrotten som yrke. Läsaren bör vara medveten om att uppsatsen tar ett brett grepp om ämnet. Jag fördjupar mig i juridiska detaljer endast när det är nödvändigt för att uppfylla syftet och besvara frågeställningarna.

1.4 Disposition

I kapitel två redogörs för idrottsrörelsen i allmänhet och dess associationer i synnerhet. Främst läggs tyngden på den svenska idrottsrörelsens ideella karaktär samt organisationens demokratiska men hierarkiska konstruktion. I anslutning till detta behandlas även idrottsutövarens arbetsrättsliga relation till sin association. I kapitel tre ställs frågan om idrottsutövare omfattas av gemenskapsrättens regler om fri rörlighet. I samband härmed granskas även hur antidopingregler förhåller sig till rätten till fri rörlighet och fri konkurrens. Dopingavstängningar kontra rätten till fri yrkesutövning behandlas i kapitel fyra. Inledningsvis behandlas regleringen i RF och EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vidare avhandlas rättighetens vertikala effekt. Därefter redogörs för vilka villkor som måste vara uppfyllda för att en begränsning av rättigheten skall vara tillåten. Slutligen diskuteras om dopingavstängningar hade varit en legitim begränsning i den grundläggande rättigheten att utöva yrke om sådana avstängningar hade omfattats av regleringen. Kapitel fem tar upp vilka disciplin-/behörighetspåföljder som Advokatsamfundet och HSAN kan meddela advokater respektive sjukvårdspersonal. Detta görs för att underlätta bedömningen av rimligheten av de påföljder som återfinns i dopingreglementet. Uppsatsen avslutas med slutsatser i kapitel sex.

Analysen sker till viss del löpande. Jag avslutar emellertid varje kapitel (förutom det sista) med en delanalys. I dessa avsnitt fokuseras på problem som har framkommit i respektive kapitel och som särskilt har väckt mitt intresse.

2 Idrottsrörelsen och dess associationer

2.1 Idrottsrörelsens autonomi

I Sverige har idrottsrörelsen under lång tid varit skyddad från större ingrepp av lagstiftare och domstolar. Någon lag som speciellt reglerar de idrottsliga associationerna förekommer inte och rättstillämparen har hög grad låtit bli att intervensera på idrottens område. Delvis kan detta förklaras av den väl utbyggda regelmassa som idrotten själv har åstadkommit såväl nationellt som internationellt. Ett annat skäl är säkerligen det förhållandet att idrottsrörelsen har haft en ideell karaktär, vilket skyddat den från yttre angrepp.⁸ Idrottsrörelsen är emellertid inte helt undantagen rättsordningen. Allmän domstol anses ha rätt att i formellt hänseende pröva en ideell förenings beslut, t ex om uteslutning av medlem. Däremot anses domstol i princip inte ha rätt att i sakligt hänseende pröva sådant beslut när medlemskapet, som i det övervägande flertalet idrottsföreningar, inte har betydelse för utövande av yrkesverksamhet eller på annat sätt har direkt ekonomisk betydelse för den enskilde.⁹ Undantag härifrån kan emellertid bli aktuellt om uteslutningen exempelvis innebär diskriminering av den uteslutne p g a dennes ras, religion eller annan liknande omständighet som får anses göra uteslutningen uppenbart otillbörlig. En sådan talan är dock i praktiken utesluten med hänsyn till att ett beslut grundat på angivna omständigheter kommer att undanröjas av vederbörande överklagningsorgan inom idrottens egen rättordning.¹⁰

Ett uttryck för angiven strävan att värna om idrottsrörelsens suveränitet är att det i Riksidrottsförbundets stadga anges att talan, i tvist där parterna utgör en enskild medlem, en förening knuten till Riksidrottsförbundet eller Riksidrottsförbundet, inte får väckas vid allmän domstol. Sådan tvist skall, utom ifall då annan särskild ordning är föreskriven, avgöras enligt ett särskilt fastställt reglemente.¹¹ Detta förhållande har naturligtvis också sin orsak i att ekonomiska intressen i ökad utsträckning gjort sig gällande inom idrotten under senare tid. Exempelvis har en förändring skett avseende idrottsutövarers ekonomiska förtjänster av idrottsutövandet. I Sverige finns en liten minoritet idrottsutövare som har idrotten som yrke. Det har också blivit vanligare att idrottsutövare på lägre nivåer erhåller viss kompensation för sina prestationer utan att det utgör deras huvudsakliga inkomst.¹² I takt med att ekonomiska intressen spelar en större roll inom idrotten ökar både

---

⁸ Hemström (1997) s 375.

⁹ Se NJA 1990 s 687.

¹⁰ Malmsten (1995) s 499 och Malmsten (1997) s 247.

¹¹ Se om detta närmare i Riksidrottsförbundets stadga 2 kap 8 §.

¹² Malmsten (1995) s 500.

skiljeklausuler i idrottsavtal av olika slag och förekomsten av idrottsgrenrelaterade skiljenämnder.¹³

2.2 Associationsformerna

2.2.1 Ideella föreningar

Föreningsfriheten innebär en frihet för envar att sammansluta sig med andra för allmänna och enskilda syften. Friheten är av sådan fundamental betydelse att den är inskriven i RF 2 kap 1 § 1 st 5 p. Begränsningar av föreningsfriheten får göras endast gällande sammanslutningar vilkas verksamhet är av militär eller liknande natur eller innebär förföljelse av folkgrupp av viss ras, med viss hudfärg eller av visst etniskt ursprung.¹⁴

Föreningsfriheten omfattar skilda former av såväl bolag som föreningar. Dessa samverkansformer brukar först och främst delas in i offentlighetsrättsliga och privaträttsliga organisationer. Utmärkande för den tidigare gruppen av organisationer är att medlemskapet i dem är obligatoriskt enligt lag. Det bör dock anmärkas att sammanslutningar, som har en privaträttslig karaktär, kan övergå och erhålla offentlighetsrättslig status och vice versa.¹⁵ De privaträttsliga organisationerna delas upp i stiftelser (som anses sakna medlemmar) och bolag samt föreningar (vilka betraktas som personsammanslutningar). Skillnaden mellan bolag (aktiebolag, handelsbolag och enkla bolag) och föreningar kan beskrivas på det sättet att i bolaget är antalet delägare konstant. För att öka deltagarantalet måste en ändring ske i bolagsordningen. Föreningen däremot kännetecknas i detta avseende av att medlemsantalet kan öka eller minska utan att stadgan behöver ändras. Föreningen är i den meningen en öppen sammanslutning.¹⁶ Slutligen görs på föreningsområdet skillnad mellan ekonomiska och ideella föreningar. Den ekonomiska föreningen bedriver, enligt FL 1 kap 1 §, ekonomisk verksamhet som har till ändamål att främja medlemmarnas ekonomiska intressen. Med ekonomisk verksamhet avses enligt förarbetena affärsmässigt organiserad och bedriven verksamhet.¹⁷ Det finns ingen allmän lagstiftning om ideella föreningar. Rättsbildningen bygger istället på sedvänja och praxis.¹⁸

En ideell förening kan beskrivas som en association som antingen har en ideell målsättning - och det vare sig föreningen bedriver eller inte bedriver ekonomisk verksamhet - eller har till syfte att främja sina medlemmars

---

¹³ Malmsten (1995) s 500.

¹⁴ RF 2 kap 14 § 2 st.

¹⁵ Advokatsamfundet är exempel på en organisation som övergått från privaträttslig till offentlighetsrättslig karaktär. Svenska kyrkan var tidigare offentlighetsrättslig men fick vid skilsmässan från staten år 2000 privaträttsliga drag.

¹⁶ Hemström (1977) s 20.

¹⁷ Prop. 1986/87:7 s 78.

¹⁸ Se härvidlag t ex NJA 1973 s 341, NJA 1987 s 394, NJA 1998 s 293, NJA 1998 s 717 och NJA 2000 s 365.

ekonomiska intressen men som inte gör det genom ekonomisk verksamhet. Som ideella föreningar anses därför:

- föreningar som genom icke-ekonomisk verksamhet främjar ideella syften,
- föreningar som genom ekonomisk verksamhet främjar ideella syften, samt
- föreningar som genom icke-ekonomisk verksamhet främjar sina medlemmars ekonomiska intressen.¹⁹

Det idrottsliga regelverket kräver att idrottsrörelsens organisationer skall vara ideella föreningar.²⁰ Kravet omfattar två delar. För det första formuleras ett krav på att idrottsrörelsen skall organiseras så att den består av medlemsorganisationer som erkänns som juridiska personer. Organisationerna skall alltså erkännas som rättssubjekt som kan sluta avtal i organisationens namn. För det andra har idrottsrörelsen valt den ideella föreningen som organisationsform. Anledningen till detta sägs ha varit att den ideella föreningen bildas utan formella krav och utan att myndigheters medverkan krävs.²¹ Föreningen är dessutom en demokratisk associationsform där medlemmarna inte har något personligt ansvar för den bedrivna verksamheten. Avsaknaden av en lag om ideella föreningar har i detta sammanhang inte varit till nackdel utan snarast uppfattats som en fördel för att forma egna lösningar.²²

De flesta idrottsföreningar i Sverige torde passa in under den första punkten. Möjligen kan elitidrottsföreningarna bedömas vara en blandning av de två första punkterna eftersom dessa föreningar har en tydligare ekonomisk prägel. Det bör påpekas att ”förening” i juridisk mening inte endast är en sådan idrottsförening som bedriver praktisk idrottslig verksamhet. De administrativa idrottsorganisationerna som exempelvis Riksidrottsförbundet, distriktsidrottsförbunden, specialidrottsdistriktsförbunden och specialidrottsförbunden räknas också till kategorin ideella föreningar.²³

Till skillnad från aktiebolag, ekonomiska föreningar och stiftelser uppnår ideella föreningar rättskapacitet utan ett föregående registreringsförfarande. Därför är det av särskild betydelse att nämna de rekvisit som måste vara uppfyllda för att en sådan förening i juridisk mening skall anses vara för handen. Enligt Hemström fordras att ett antal individer eller särskilt tillskapade rättssubjekt har gått samman för att i organiserade former under viss tid eller tills vidare samverka, i och genom föreningen, för en för de samverkande gemensam målsättning.²⁴ Själva avtalet måste ha formaliserats i en stadga. Denna stadga skall i regel vara skriftlig, trots att det sannolikt

---

¹⁹ Hemström (2000) s 18.

²⁰ Riksidrottsförbundets stadga 2 kap 2 §.

²¹ Pallin m fl s 176 f.

²² Pallin m fl s 176 f.

²³ Malmsten (2000) s 18.

²⁴ Hemström (2000) s 20.

inte är ett krav från rättsordningens sida. Enligt Högsta domstolen skall stadgan innehålla föreningens namn och ändamål samt bestämmelser om hur beslut i föreningens angelägenheter åstadkommes.²⁵ Dessutom torde det krävas att förekommande föreningsorgan inom samma beslutskedja står i ett hierarkiskt förhållande till varandra. Det innebär att ett föreningsorgan i princip skall följa instruktioner som lämnats av ett organ som befinner sig på en högre nivå i beslutskedjan. Slutligen krävs en styrelse som kan företräda föreningen.²⁶

2.2.2 Idrottsaktiebolag

Det finns inga civilrättsliga hinder mot att driva idrottslig verksamhet genom en annan associationsform än ideell förening. Idrottsrörelsens eget regelverk begränsar däremot möjligheterna att utöva sådan verksamhet genom annan organisationsform i de tävlingsformer som anordnas och kontrolleras av idrottsrörelsen. Rätten att delta i tävlingsverksamhet tillkommer nämligen endast den som är medlem i en till Riksidrottsförbundet och vederbörande specialidrottsförbund ansluten ideell förening.²⁷

Även om det således förutsätts att den idrottsliga verksamheten skall utövas genom ideella föreningar beslutades det år 1999 att tillåta idrottslig verksamhet bedriven genom aktiebolag. Anledningarna var flera. Elitidrotten har numera starka kommersiella inslag. Genom aktiebolaget kan den elitinriktade och kommersialiserade idrotten verka i en miljö där de kommersiella förutsättningarna tydligare fastställs, vilket innebär att relationerna till omgivningen, exempelvis sponsorer, hanteras på ett mer genomtänkt och adekvat sätt. Uppdelningen mellan den kommersiella elitverksamheten och den rent ideella verksamheten blir klarare, vilket torde stärka den ideella föreningen eftersom de flesta anledningar till ifrågasättande av den kommersiella verksamheten avgränsas till aktiebolaget. Dessutom blir det enklare att, gentemot stat och kommun, motivera stöd till den ideella verksamheten om denna inte längre är belastad med kommersiella inslag i form av höga spelarlöner och övergångssummor.²⁸

Ett sådant aktiebolag benämns som ett idrottsaktiebolag och definieras som ett aktiebolag som till huvudsaklig del har till ändamål att bedriva idrottslig verksamhet och därtill naturligt anknytande verksamhet.²⁹ Den ideella föreningens betydelse kvarstår dock eftersom rätten att delta i en idrottslig tävlingsverksamhet endast tillkommer en förening som är knuten till ett specialidrottsförbund. Förändringen består i att Riksidrottsförbundets stadga numera tillåter att en ideell förening upplåter rätten att delta i

---

²⁵ Se om detta mer utförligt i NJA 1987 s 394.

²⁶ Johansson s 64.

²⁷ Riksidrottsförbundets stadga 12 kap 3 §.

²⁸ Swartling s 66.

²⁹ Riksidrottsförbundets stadga 11 kap 3 §.

specialidrottsförbundens verksamhet till ett idrottsaktiebolag. En förutsättning är dock att den upplåtande föreningen har röstmajoritet på idrottsaktiebolagets bolagsstämma. Att en rättighet, som utgör en av de grundläggande beståndsdelarna i medlemsrelationen (avtalet) mellan en förening och dess specialidrottsförbund, överflyttas till en tredje part utanför specialidrottsförbundsorganisationen har ansetts både ideologiskt och juridiskt nyskapande.³⁰

2.3 Associationernas inbördes hierarki

Idrottsrörelsen är sedan år 1903 organisatoriskt samlad i Riksidrottsförbundet. Detta förbund, med regionala organ i form av distriktsidrottsförbund, består för närvarande av 67 medlemsförbund, s k specialidrottsförbund (exempelvis Svenska friidrottsförbundet). Dessa förbund har exklusiv rätt att administrera respektive idrott inom ramen för Riksidrottsförbundets organisation. Specialidrottsförbunden har även ensamrätt att företräda sin disciplin i förhållande till internationella specialidrottsförbund (exempelvis IAAF). Specialidrottsförbunden är vanligtvis regionalt organiserade i specialidrottsdistriktsförbund (exempelvis Smålands friidrottsförbund). Idrottsföreningarna är medlemmar i ett eller flera specialidrottsförbund beroende på vilka verksamheter föreningen bedriver. Föreningarna har, slutligen, enskilda idrottsutövare och andra individer som medlemmar.³¹

Genom medlemskapet i föreningen blir idrottsutövaren inte endast bunden till föreningens stadga, utan även till överordnade förbunds stadgor. För att idrottsutövare verksamma i idrottsaktiebolag på samma sätt skall vara bundna av nämnda stadgor, måste de vara medlemmar i den förening som upplåtit den idrottsliga verksamheten till bolaget. Idrottsrörelsens grundläggande föreskrifter härom finns intagna i Riksidrottsförbundets stadga.³² Denna stadga fastställs av idrottens högsta beslutande organ, Riksidrottsförbundets stämma, där alla medlemsorganisationer finns företrädda genom ombud. Föreningar och enskilda som är medlemmar i Riksidrottsförbundet är skyldiga att i alla delar följa stadgan och de principer på vilken den bygger. Medlemsorganisationerna får alltså inte ha stadgor som strider häremot.³³

Till de bindande bestämmelserna hör bl a de som rör formerna för konfliktlösning samt vilka sanktioner som kan tillgripas mot enskilda och medlemsföreningar. Dessa idrottens bestämmelser har enligt Malmsten stöd i den på föreningsrätten grundade självbestämmanderätten.³⁴ Idrottsrörelsens suveränitet omfattar enligt detta synsätt även rätten att lösa

---

³⁰ Malmsten (2000) s 85.

³¹ Se Riksidrottsförbundets stadga kap 8-11. Se även:
<http://www.rf.se/Organisation.asp?WCI=wiStart>.

³² Se Riksidrottsförbundets stadga 8 kap 7 § och 11 kap 3 § 1p.

³³ Malmsten (1995) s 502.

³⁴ Malmsten (1995) s 498.

interna konflikter. Det nuvarande systemet har, till stor del, varit detsamma sedan lång tid tillbaka och anses vara accepterad av det allmänna som en del i det samhällsintresse den idrottsliga verksamheten utgör. Till stöd för detta påstående framhålls att idrotten varje år erhåller betydande ekonomiskt stöd från stat, landsting och kommun.³⁵

2.4 Idrottsutövarens relation till associationen

2.4.1 Idrottsutövaren – en arbetstagare

Som framkom i avsnitt 2.1 har villkoren för idrottsutövandet på många sätt förändrats under senare år. Elitidrotten var tidigare först och främst en fritidssysselsättning. Idrottsutövaren var bunden av avtal med sin förening men var inte avlönad och ansågs heller inte arbeta för föreningen. Idrottsutövaren hade en ordinarie anställning och tränade och tävlade på sin lediga tid. Numera har fler och fler föreningar övergått till att heltidsengagera sina idrottsutövare. Därmed aktualiseras frågan om de i juridisk mening kan klassificeras som arbetstagare.

Arbetstagarbegreppet definieras inte uttömmande i lag (se dock MBL 1 § 2 st). Rättstillämparen har i praxis preciserat vilka omständigheter som erfordras för att avgöra frågan vem som skall betraktas som arbetstagare respektive självständig uppdragstagare. I NJA 1949 s 768 uttalade Högsta domstolen att alla i samband med avtalet förekommande omständigheter skall beaktas för att söka bedöma vad som kan anses avtalat.³⁶ Härvidlag var både ekonomiska och sociala moment betydelsefulla. Till följd av denna dom övergav AD sin tidigare ståndpunkt - att vikt i huvudsak skulle fästas vid den personliga arbetsskyldigheten - och anslöt sig istället till Högsta domstolens uppfattning.³⁷

I litteraturen specificeras ytterligare vad som krävs för att ett arbetstagarförhållande skall anses vara för handen. Förhållandet mellan parterna skall vara grundat på ett avtal som innebär att ena parten presterar ett arbete åt andra partens räkning. Den som åtagit sig att prestera skall förpliktiga sig att prestera personligen. Arbetsavtalet skall avse utförande av arbete av den art som andra parten anvisar. Beställaren skall utöva viss kontroll över när, var och hur arbetet utförs. Beställaren skall tillhandahålla maskiner, råvaror och andra kapitalinsatser. Ersättningen skall stå i relation antingen till tiden eller till tiden och arbetsanspänningen (timlön, månadslön, ackord eller premie). Slutligen skall avtalet ha viss intensitet, d v s arbetsförhållandet skall ha någon slags varaktighet och inte utgöra en obetydlig bisyssla i förhållande till huvudarbete för en annan arbetsgivare.³⁸

³⁵ Malmsten (1995) s 498.

³⁶ Se även NJA 1976 s 319 som bygger på samma argumentation.

³⁷ Se t ex AD 1958 nr 17 och AD 1958 nr 31.

³⁸ Lunning s 29 f, Schmidt (1950) s 53 och Adlercreutz s 228 ff. Se även SOU 1975:1 s 722 jfr s 691 ff.

EG-domstolen har, å sin sida, angivit tre villkor för att en person skall anses vara arbetstagare. För det första skall en arbetstagare utföra arbete åt eller för någon annan, för det andra skall arbetstagaren vara under arbetsgivarens arbetsledning och för det tredje skall arbetet ske mot vederlag.³⁹ Det skall emellertid påpekas att denna arbetstagardefinition endast avser den fria rörligheten enligt artikel 39 i EG-fördraget. Begreppet kan således vara utformat på annat sätt i andra sammanhang.⁴⁰ EG-domstolen har slagit fast att arbetstagarbegreppet är av särskild gemenskapsrättslig betydelse. Därför får begreppet inte definieras av medlemsländerna var för sig.⁴¹ Arbetstagarbegreppet skall dessutom tolkas entydigt och vidsträckt.⁴²

Med ovanstående redogörelse i åtanke torde endast ett av kriterierna kunna orsaka bekymmer vid bedömningen om en idrottsutövare skall betraktas som en arbetstagare. Presteras verkligen ett arbete i egentlig mening? Rättspraxis på detta område är begränsad och ger knappast någon ledning. Arbetsdomstolen har visserligen prövat frågan om föräldrar, fosterföräldrar och även familjehemsföräldrar kan anses vara arbetstagare i olika situationer.⁴³ Rättsfallen torde dock inte vara till någon ledning vid bedömningen. Efter Bosman-målet (se avsnitt 3.1.2) anser ändå flertalet bedömare att professionell idrottsutövning i olika former måste betraktas som arbete i egentlig bemärkelse.⁴⁴

Det faktum att idrottsutövaren betraktas som arbetstagare får juridiska konsekvenser. Arbetslagstiftningen är i huvudsak tvingande till arbetstagarens fördel, vilket innebär att arbetstagare generellt kan åberopa lagstiftningen oavsett vad som avtalats eller inte avtalats mellan parterna, såvida avtalet inte är ett kollektivavtal. Den mest påtagliga konsekvensen av att idrottsutövaren klassificeras som en arbetstagare torde vara att idrottsutövaren kommer i åtnjutande av anställningsskyddet i LAS. I denna lag finns regler om bl a anställningsavtal, uppsägning, avskedande, turordning, företrädesrätt, förhandlingar, tvister och rättegång, etc.

Enligt LAS 2 § är det likväl genom kollektivavtal möjligt att göra avvikelser från många av LAS bestämmelser.⁴⁵ Med kollektivavtal avses, enligt MBL 23 §, ett skriftligt avtal mellan arbetsgivarorganisation eller arbetsgivare och arbetstagarorganisation om anställningsvillkor för arbetstagare eller om förhållandet i övrigt mellan arbetsgivare och arbetstagare. Genom kollektivavtal förstärks den enskilde arbetstagarens position som annars är den svagare avtalsparten i förhållande till arbetsgivaren.⁴⁶ I 27 § MBL stadgas att arbetsgivare och arbetstagare inte kan komma överens om något

---

³⁹ Mål 66/85 Lawrie Blum.

⁴⁰ Nyström s 153.

⁴¹ Mål 75/63 Unger.

⁴² Mål 53/81 Levin.

⁴³ Se AD 1982 nr 105, AD 1982 nr 123 och AD 1985 nr 57.

⁴⁴ Hartzell s 87. Jfr Blanpain m fl s 179 ff.

⁴⁵ Sådana bestämmelser kallas semidispositiva.

⁴⁶ Schmidt (1994) s 36.

som strider mot ett gällande kollektivavtal. Kollektivavtal har alltså en normativ inverkan på individuella anställningsavtal. Avgörande för hur kollektivavtal påverkar anställningsavtal är, enligt Fahlbeck, i första hand vad kollektivavtalet självt innebär.⁴⁷ Kollektivavtalet kan förbjuda varje avvikelse. I sådant fall normerar kollektivavtalet det enskilda anställningsavtalet helt och på ett tvingande sätt. Kollektivavtalet kan också innebära att det får frångås i anställningsavtalen. I sådant fall normerar kollektivavtalet de enskilda anställningsavtalen om parterna inte har utnyttjat den avtalsfrihet som kollektivavtalet ger.⁴⁸

2.4.2 Ett praktiskt exempel

SFS och SEF har ingått ett kollektivavtal angående anställningsvillkor för fotbollsspelare (bilaga A). Avtalet gäller mellan alla till SEF anslutna fotbollsföreningar och idrottsaktiebolag i deras egenskap av arbetsgivare och hos dessa anställda elitfotbollsspelare som är icke-amatörer enligt Svenska fotbollförbundets vid varje tid gällande bestämmelser därom.

Kollektivavtalet mellan SFS och SEF stadgar ingenting om doping. Det fastslår emellertid i klausul 2.1 att förhållandena mellan arbetsgivaren och fotbollspelaren skall grunda sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Fotbollspelaren skall härvidlag på bästa sätt tillvarata och främja arbetsgivarens intresse. Lojalitetsplikten är en allmän rättsgrundsats som omfattar alla arbetstagare.⁴⁹ På den traditionella arbetsmarknaden innebär lojalitetsplikten främst ett förbud att konkurrera med arbetsgivaren. Under lojalitetsplikten faller också en tystnadsplikt. Skyldighet att visa integritet (t ex genom att inte erbjuda eller ta emot mutor), skyldighet att visa omsorg och aktsamhet och skyldighet att prestera en fullgod arbetsinsats är andra inslag.⁵⁰ I ett idrottsligt sammanhang torde lojalitetsplikten medföra en skyldighet för idrottsutövaren att avhålla sig från doping. Lojalitetsplikten innebär nämligen enligt Svensäter ”att arbetstagaren har att avhålla sig från sådana handlingar som är ägnade att medföra skada för arbetsgivarens verksamhet.”⁵¹ Det råder inga tvivel om att ett dopingavslöjande skadar arbetsgivarens verksamhet.

Dopingfrågan regleras närmare i det av Svenska fotbollförbundet, SFS och SEF gemensamt fastställda standardanställningsavtalet. Detta avtal är avsett att användas i relationen mellan den individuella fotbollspelaren och föreningen (bilaga B). Fotbollspelaren förpliktigas i avtalets 6 § att inte använda dopingpreparat och att i alla delar följa bl a Riksidrottsförbundets antidopingregler. Spelaren är på anmodan skyldig att underkasta sig dopingkontroll. Om fotbollspelaren blir fälld för att ha använt förbjudna preparat får föreningen enligt avtalets 8 § med omedelbar verkan häva

---

⁴⁷ Fahlbeck s 94.

⁴⁸ Fahlbeck s 94.

⁴⁹ AD 1982 nr 110, se även NJA 1984 s 665.

⁵⁰ Fahlbeck s 230.

⁵¹ Svensäter s 119.

kontraktet samt kräva skadestånd. Istället för att häva avtalet har föreningen också rätt att stänga av spelaren i högst tre månader. Vid en sådan avstängning har spelaren enligt avtalets 3 § inte rätt till ekonomisk ersättning från föreningen. Fotbollspelaren är enligt avtalets 9 § medveten om att Riksidrottsförbundets stadga, tävlingsbestämmelser och reglemente i framtiden kan ändras med tvingande verkan på förevarande avtalsförhållande. Spelaren förbinder sig alltså att följa även sådana tillkommande bestämmelser. Det kan även vara värt att notera att fotbollspelaren enligt avtalets 2 § förbinder sig att varje år betala medlemsavgift till föreningen. Slutligen skall tvist i anledning av avtalet enligt 12 § inte hänskjutas till avgörande av allmän domstol utan skall avgöras genom närmare beskrivet skiljeförfarande.

2.5 Delanalys

Jag kommer i den här delen att särskilt analysera dopingreglementets tillämplighet gentemot idrottsutövaren samt den kollektivavtals- och anställningsavtalsrättsliga relationen mellan idrottsutövaren och föreningen.

Att fotbollspelaren i det individuella anställningsavtalet förbinder sig att vara medlem i den till specialidrottsförbundets och Riksidrottsförbundet anslutna föreningen innebär samtidigt att fotbollspelaren måste följa båda dessa förbunds stadgor. På detta sätt blir dopingreglementet direkt tillämpligt i förhållande till fotbollspelaren. Om inte bestämmelsen i anställningskontraktet hade funnits, vilken förpliktigar idrottsutövaren att också följa tillkommande ändringar i stadgorna, skulle det ha varit betydligt svårare att driva igenom dopingreglementet. De nya antidopingreglerna har utarbetats ensidigt och innebär sämre villkor för de idrottsutövare som begår dopingförseelser.

Frågan huruvida arbetstagare på anmodan måste underkasta sig dopingkontroll har under senare tid varit omdebatterad. Diskussionen har främst avsett om dylika drogtester strider mot Europakonventionens artikel 8 p 1. Arbetsdomstolen har konstaterat att drogtestning generellt sett inte kan anses stå i strid med denna artikel. Drogtestning kan dock under särskilda omständigheter vara konventionsstridig och därmed stridande mot svensk lag. Av betydelse är under vilka omständigheter testningen sker. Överenskommelse i kollektivavtal som ger arbetsgivaren rätt att genomföra drogtester har giltig verkan. Vägran att underkasta sig provtagning i enlighet med det avtalade åtagandet kan utgöra ett avtalsbrott och saklig grund för uppsägning.⁵² Bestämmelsen om dopingkontroll i anställningskontraktet får därmed anses vara acceptabel. Av naturliga skäl är dopingkontroller extra motiverade inom idrotten.

Angående anställningskontraktets hävningsklausul bör det för ordningens skull påpekas att LAS 18 § om avsked är indispositiv. Förutsättning för

---

⁵² AD 2001 nr 3. Se även om drogtester i AD 1991 nr 45 och i AD 1998 nr 97.

avsked föreligger endast om arbetstagaren grovt åsidosatt sina åligganden mot arbetsgivaren. Om arbetsmarknadens parter överenskommer om att andra grunder för avsked skall gälla, är dessa följaktligen utan betydelse. Avsked innebär att anställningen upphör utan uppsägningstid, d v s arbetstagaren måste lämna sitt arbete direkt. Avsked aktualiseras endast vid svåra oegentligheter från arbetstagarens sida. Det är således mycket högt ställda krav. Enligt motiven skall avsked endast kunna tillgripas i flagranta fall då en situation föreligger som inte rimligen behöver tålas i något rättsförhållande.⁵³ Samma omständigheter som vid uppsägning av personliga skäl kan åberopas men omständigheterna måste vara mycket allvarigare.⁵⁴ Förmodligen skulle de flesta dopingförseelser anses utgöra tillräcklig grund för avsked. Ett värre brott mot idrottens innersta idé är svår att finna samtidigt som det i lika hög grad är ett brott mot ett anställningsavtal som går ut på idrottsprestationer.

Då fotbollspelaren vid dopingförseelse bryter mot kollektivavtalets lojalitetsplikt torde föreningen ha rätt till skadestånd grundat på kollektivavtalet. Eftersom SkL är dispositiv har avtal och speciallagstiftning företräde.⁵⁵ Speciallagstiftning för den kollektivavtalsreglerade delen av arbetsmarknaden reformerades genom MBL år 1976 där regler om skadestånd återfinns i lagens 54-61 §§. Av MBL 54 § framgår att dess skadeståndsregler anknyter till alla förhållningsregler i kollektivavtal om inte annat föreskrivs i avtalet.⁵⁶ Reglerna i MBL om skadestånd avviker i flera betydelsefulla avseenden från allmänna skadeståndsrättsliga principer. De täcker inte endast ekonomiska skador utan också en sorts ideella skador. Av MBL 55 § framgår nämligen att vid bedömande om och i vad mån skada uppkommit hänsyn skall tas till bl a omständigheter av annan än rent ekonomisk betydelse. Ersättning enligt MBL 55 § brukar benämnas som allmänt skadestånd.⁵⁷ Sådant skadestånd har i likhet med straff främst till uppgift att inskräpa respekt för gällande normer.⁵⁸

Sigeman har särskilt uppmärksammat samordningen mellan SkL 4 kap 1 § och skadeståndsreglerna i MBL. Reglerna i MBL utgår klart från huvudprincipen att en arbetstagare som bryter mot ett kollektivavtal skall ersätta vållad skada. Den höga tröskel i form av synnerliga skäl för inträde av skadeståndsansvar som uppställs i SkL 4 kap 1 § saknas sålunda. Enligt MBL 60 § finns visserligen möjligheter till jämkning eller att skadeståndet helt faller bort. Detta kan minska skillnaden mellan reglernas praktiska effekter men upphäver inte den grundläggande ojämlikheten.⁵⁹ I motiven till MBL diskuteras hur samordningen bör ske och det ges vissa rekommendationer för rättstillämpningen. Beträffande överträdelser av

---

⁵³ Prop. 1973:129 s 149 och s 255.

⁵⁴ AD 1984 nr 48 och AD 1984 nr 83.

⁵⁵ Se SkL 1 kap 1 §.

⁵⁶ Jfr MBL 4 § 3 st.

⁵⁷ Fahlbeck s 36 och Sigeman s 473.

⁵⁸ Schmidt (1997) s 278 f.

⁵⁹ Sigeman s 474.

förhållningsregler i kollektivavtal som lika gärna hade kunnat ingå i ett enskilt anställningsavtal - en lojalitetspliktsregel torde vara ett exempel på en sådan regel - rekommenderas att skadeståndsprövningen i rättstillämpningen skall tillåtas ske med beaktande av grunderna för SkL 4 kap 1 §.⁶⁰ Fotbollspelaren blir alltså skadeståndsskyldig p g a brott mot kollektivavtalet men ersättningen till föreningen torde kunna bli föremål för jämkning i större utsträckning än vad som följer av MBL 60 §.

Det individuella anställningsavtalet stadgar att föreningen har rätt till skadestånd p g a fotbollspelarens dopingförseelse. Härvidlag gör sig allmänna skadeståndsrättsliga principer i kontraktsförhållanden gällande och eventuellt tillämpliga bestämmelser återfinns i SkL. Eftersom fotbollspelaren inte har handlat ”i tjänsten” kan inte SkL 4 kap 1 § vara tillämplig. Frågan är om SkL 2 kap 1 § istället är tillämplig? Enligt denna bestämmelse skall den som uppsåtligen eller av vårdslöshet vållar personskada eller sakskada ersätta skadan. Personskada är fysiska skador på den mänskliga kroppen, såsom sår och brutna ben, förgiftningar, sjukdomar och dödsfall. Det finns också typer som är något mer omstridda, exempelvis psykisk chock och frihetsberövande.⁶¹ Till sakskada är att hänföra i första hand genom fysiska medel direkt tillfogad skada på fysiska föremål, varmed avses såväl lösa saker som fast egendom med tillbehör. Till lös sak hör i detta sammanhang även pengar och vissa fordringsbevis. Med skada på fysiskt föremål jämställs förlust av föremålet, även när förlusten endast är tillfällig.⁶² Den skada som föreningen åsamkas i ett dopingfall kan rimligtvis varken karaktäriseras som person- eller sakskada. Skadan måste istället vara att bedöma som ren förmögenhetsskada. Med begreppet avses enligt SkL 1 kap 2 § sådan ekonomisk skada som uppkommer utan samband med att någon lider person- eller sakskada. Dit hör enligt Hellner exempelvis förlust genom försämrat rörelseresultat för näringsidkare just under förutsättning att förlusten uppstår utan att ha förmedlats av person eller sakskada.⁶³ Emellertid torde föreningen inte heller att ha någon framgång med en sådan skadeståndstalan. Ren förmögenhetsskada är nämligen enligt SkL 2 kap 2 § endast skadeståndspliktig om den vållats genom brott. Det kan inte anses att idrottsutövaren genom brott orsakat sin förening ekonomisk skada. Att idrottsutövare genom att dopa sig i vissa fall begår brottslig handling torde vara en annan sak.⁶⁴

Då standardanställningsavtalet inte innehåller några normer för skadestånd – t ex bestämda belopp (vite) för olika dopingförseelser – torde skadeståndsregeln vara verkningslös. I så fall är det inte möjligt för föreningen att, p g a anställningsavtalet, erhålla något skadestånd alls.

---

⁶⁰ SOU 1975:1 s 528 ff och prop. 1975/76:105 (bil 1) s 297 ff.

⁶¹ Prop. 1972:5 s 576 och Hellner s 97 f.

⁶² Prop. 1972:5 s 579 f och Hellner 98 f.

⁶³ Hellner s 66.

⁶⁴ Se lag (1991:1969) om förbud mot vissa dopningsmedel.

3 Förhållandet till fri rörlighet och fri konkurrens

3.1 Fri rörlighet för arbetstagare

3.1.1 Allmänt

Bestämmelserna om arbetstagarnas fria rörlighet återfinns i artiklarna 39 och 40 i EG-fördraget. Artikel 39 har direkt horisontell effekt. Det innebär att artikeln kan åberopas av enskild part mot såväl staten som annan enskild part.⁶⁵ Av artikel 39.3 a-d framgår vilka rättigheter som arbetskraftens fria rörlighet omfattar. Dessa är rätten att anta faktiska erbjudanden om anställning, att för detta ändamål förflytta sig fritt inom medlemsstaternas territorium, att uppehålla sig i en medlemsstat i syfte att ha anställning där samt att stanna kvar i en medlemsstat efter att ha varit anställd där. Artikel 40 stadgar att rådet har möjlighet att utfärda direktiv eller förordningar som är nödvändiga för att genomföra den fria rörligheten för arbetstagare. Rådet har i enlighet härmed utfärdat ett par förordningar och direktiv som i olika hänseenden garanterar migrerande arbetstagare samma rättigheter som inhemska.⁶⁶ Artikel 42 i EG-fördraget tillåter rådet att besluta om åtgärder på den sociala trygghetens område, om de är nödvändiga för att säkerställa den fria rörlighetens genomförande. Orsaken till detta är, att de skillnader som finns i medlemsstaternas sociala trygghetssystem, i vissa fall kan verka hämmande på den fria rörligheten.⁶⁷ De rättigheter som arbetstagaren erhåller enligt artikel 39 gäller endast då arbetstagaren uppehåller sig i en annan medlemsstat än hemstaten. EG-domstolen har vid flera tillfällen förklarat att regeln inte är tillämplig i situationer som är rent nationella.⁶⁸ Därför strider det inte mot gemenskapsrätten om ett land uppställer hårdare krav för nationens egna medborgare än vad landet tillåter gentemot andra EU-medborgare.⁶⁹ För att den egna nationens medborgare skall kunna stödja sig på regeln om fri rörlighet krävs alltså att något i det konkreta läget utlöser ett, inom unionen, gränsöverskridande element.⁷⁰

---

⁶⁵ Detta fastslogs bl a i mål 36/74 Walrave m fl.

⁶⁶ Se bl a rådets direktiv 64/221/EEG, rådets direktiv 68/360/EEG, rådets förordning (EEG) nr 1612/68 och kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70.

⁶⁷ Nyström s 148.

⁶⁸ Nyström s 150 f.

⁶⁹ Bernitz m fl s 245 f.

⁷⁰ Bernitz m fl s 246.

3.1.2 Idrottsutövare och fri rörlighet

I det uppmärksammade Bosman-målet prövade EG-domstolen om idrottsutövare omfattas av arbetstagares rätt till fri rörlighet enligt Romfördraget. Bakgrunden var följande:

Bosman var en belgisk fotbollsspelare. År 1990 gick hans kontrakt ut med den belgiska klubben Liège. Klubben erbjöd honom ett nytt kontrakt om ytterligare en säsong. Han erbjöds dock lägre lön. Bosman vägrade att skriva under kontraktet och fördes därför upp på en övergångslista. Detta medförde att andra klubbar, under en viss begränsad tid, hade möjlighet att köpa Bosman av Liège mot en uppställd övergångsersättning. Det var emellertid ingen klubb som gjorde detta. När kontraktet med Liège gick ut kontaktade Bosman själv en fransk division två klubb, vilken anställde honom. Ett avtal ingicks mellan Liège och den franska klubben enligt de övergångsregler som gällde mellan dem. Liège betvivlade dock den franska klubbens kreditvärdighet, vilket resulterade i att övergången avbröts. Liège stängde istället av Bosman, vilket innebar att han inte kunde spela fotboll under säsongen 1990-1991.

Bosman väckte, i belgisk domstol, talan mot Liège. Bosman yrkade bl a dels att Liège skulle förbjudas att hindra honom från att bli anställd av en ny klubb, dels att den belgiska instansen skulle inhämta ett förhandsavgörande från EG-domstolen.⁷¹ Den belgiska domstolen ställde härvidlag följande fråga till EG-domstolen: ”Skall artiklarna 48, 85 och 86 i Romfördraget av den 25 mars 1957 tolkas så att de innebär ett förbud mot att en fotbollsförening kan kräva och uppbära betalning av en summa pengar i samband med att en av dess spelare, vars kontrakt har löpt ut, anställs av en ny förening [...]?”⁷²

EG-domstolen undersökte inledningsvis tillämpligheten av artikel 48 på regler som utfärdats av idrottsförbund. Bosmans motpart hävdade i denna fråga att endast de stora europeiska föreningarna kunde anses vara företag medan föreningar som Liège endast utövar en försumbar ekonomisk verksamhet. Den fråga som den nationella domstolen ställt avseende reglerna om spelarövergång rörde inte anställningsförhållandena mellan spelarna och föreningarna utan de ekonomiska sambanden mellan föreningarna samt följderna av friheten att ansluta sig till ett idrottsförbund. Därför kunde artikel 48 i fördraget inte vara tillämplig på ett sådant fall som det vid den nationella domstolen. UEFA gjorde särskilt gällande att gemenskapens institutioner alltid har respekterat idrottsrörelsens autonomi, att det är mycket svårt att göra en åtskillnad mellan fotbollens ekonomiska och idrottsliga aspekter och att domstolens beslut rörande professionella idrottsmäns ställning skulle kunna innebära att hela fotbollens organisation ifrågasattes. Även om artikel 48 i fördraget borde tillämpas på professionella spelare, var en viss varsamhet nödvändig med hänsyn till idrottens särskilda karaktär. Den tyska regeringen betonade att en idrott som fotboll i de flesta fall inte utgör någon ekonomisk verksamhet. Den hävdade också att idrott i allmänhet och kultur har likheter med varandra och erinrade om att

⁷¹ Mål C-415/93 Bosman p 34.

⁷² Mål C-415/93 Bosman p 49. Idag motsvaras artiklarna av 39, 81 och 82 i EG-fördraget.

gemenskapen enligt artikel 128.1 i Romfördraget skall respektera medlemsstaternas nationella och regionala mångfald.⁷³

EG-domstolen uttalade, som svar på dessa argument, att utövandet av idrott, med beaktande av gemenskapens mål, omfattas av gemenskapsrätten för såvitt den utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i fördraget.⁷⁴ Detta var fallet med professionella eller halvprofessionella fotbollsspelare, eftersom de förvärvsarbetar eller tillhandahåller tjänster mot betalning.⁷⁵ Domstolen påpekade också att det - med hänsyn till tillämpningen av gemenskapsrättsliga bestämmelser om fri rörlighet för arbetstagare - inte är nödvändigt att arbetsgivaren antas vara ett företag, eftersom det enda som krävs är förekomsten av ett anställningsförhållande eller viljan att upprätta ett sådant förhållande. Domstolen ansåg vidare att tillämpningen av artikel 48 i fördraget inte heller utesluts av att reglerna för spelarövergång snarare reglerar ekonomiska förhållanden mellan föreningar än anställningsförhållanden mellan föreningar och spelare. Förhållandet att de föreningar som är arbetsgivare är skyldiga att betala ersättning när de rekryterar en spelare från en annan förening påverkar nämligen såväl spelarnas möjligheter att finna arbete som de villkor på vilka arbete erbjuds.⁷⁶

Angående svårigheten att skilja mellan fotbollens ekonomiska och idrottsliga aspekter, påminde EG-domstolen att den i målet Donà hade medgett att regler eller praxis som är berättigade av andra än ekonomiska skäl, som beror på vissa matchers karaktär och särskilda ram, inte står i strid med de gemenskapsrättsliga bestämmelserna ifråga om fri rörlighet för personer och tjänster. Domstolen betonade dock att denna begränsning av tillämpningsområdet för bestämmelserna i fråga inte får gå utanför sitt eget syfte. Begränsningen av tillämpningsområdet kan således inte återopas för att helt utesluta idrottsverksamhet från fördragets tillämpningsområde. Rörande den aktuella domens eventuella verkningar för fotbollens organisation som helhet, uttalade domstolen att det av rättspraxis följer att de praktiska följderna av alla domstolsbeslut visserligen skall bedömas noggrant, men att det emellertid inte får leda till att rättens objektivitet påverkas och dess tillämpning äventyras på grund av återverkningar som ett sådant domstolsbeslut kan föra med sig. På sin höjd kan sådana återverkningar beaktas för att i förekommande fall besluta att begränsa en doms verkan i tiden.⁷⁷ Det argument som grundades på påstådda likheter mellan idrott och kultur kunde inte heller bifallas, då den fråga som den nationella domstolen hade ställt inte avsåg villkoren för utövande av gemenskapens begränsade behörighet - såsom ifråga om den behörighet som grundas på artikel 128.1 - utan räckvidden av den fria rörlighet för

---

⁷³ Mål C-415/93 Bosman pp 70-72. Idag motsvaras artikel 128.1 av 151.1 i EG-fördraget.

⁷⁴ EG-domstolen hänvisade härvidlag till mål 36/74 Walrave m fl p 4.

⁷⁵ EG-domstolen hänvisade härvidlag till mål 13/76 Donà p 12.

⁷⁶ Mål C-415/93 Bosman pp 74-76.

⁷⁷ EG-domstolen hänvisade härvidlag till mål C-163/90 Legros m fl p 30.

arbetstagare som säkerställs genom artikel 48, vilken garanterar en grundläggande frihet inom gemenskapssystemet.⁷⁸

En fråga som domstolen därefter berörde var om den verksamhet som privaträttsliga organisationer utövar skall omfattas av gemenskapsrätts regler. I denna fråga hänförde sig domstolen till målet Walrave m fl. EG-domstolen uttalade i det målet att även hinder uppställda av privaträttsliga organ skall omfattas av reglerna om fri rörlighet. Detta gäller i alla fall regler som avser att på ett kollektivt sätt reglera förvärvsarbete.⁷⁹ Domstolen bekräftade således att artikel 48 har direkt horisontell effekt.

EG-domstolen uttalade därefter att reglerna om spelarövergång utgjorde ett hinder mot fri rörlighet för arbetstagare, vilket i princip är förbjudet enligt artikel 48 i Romfördraget. Det skulle endast vara annorlunda om reglerna hade ett legitimt syfte som var förenligt med konventionen och om detta syfte skulle vara berättigat av tvingande skäl med hänsyn till allmänintresset. I ett sådant fall skulle det ytterligare krävas att förverkligandet av syftet ifråga skulle säkerställas just genom tillämpningen av nämnda regler och att tillämpningen inte skulle gå utöver vad som är nödvändigt för att uppnå nämnda syfte.⁸⁰ Fotbollsförbunden hävdade i denna fråga att reglerna för spelarövergång berättigades av omsorgen om att upprätthålla den ekonomiska och idrottsliga jämvikten mellan föreningarna och att understödja jakten på talanger och utbildningen av unga spelare. EG-domstolen fann emellertid att reglerna för spelarövergång inte utgjorde något lämpligt medel för att säkra att en ekonomisk och idrottslig jämvikt upprätthölls inom idrottsvärlden.⁸¹ Vad gällde det andra av de angivna syftena uttalade domstolen att möjligheten att få ersättningar i samband med spelarövergångar varken utgjorde någon omständighet som uppmuntrade rekryteringen och utbildningen av unga spelare eller ett lämpligt medel för finansieringen av dessa verksamheter, särskilt vad gällde de små föreningarna.⁸² EG-domstolen tillade därefter att samma syften kunde uppnås på ett åtminstone lika effektivt sätt genom andra medel som inte hindrar den fria rörligheten för arbetstagare.⁸³

Det hade i målet hävdats att reglerna om spelarövergång var nödvändiga för att skydda den världsomfattande fotbollsorganisationen. EG-domstolen uttalade i denna del att förfarandet vid domstolen avsåg tillämpningen av vederbörande regler inom gemenskapen och inte rörde förhållanden mellan medlemstaternas nationella förbund och förbunden i tredje land. Tillämpligheten av olika regler på spelarövergångar mellan föreningar inom samma medlemsland, och på spelarövergångar mellan dessa föreningar och

---

⁷⁸ Stycket bygger på pp 73-78 i mål C-415/93 Bosman. Jfr mål C-19/92 Kraus p 16.

⁷⁹ Mål C-415/93 Bosman p 82 ff.

⁸⁰ Mål C-415/93 Bosman p 104. Se också mål C-19/92 Kraus p 32 och mål C-176/96 Lehtonen pp 51-59 jfr med mål C-55/94 Gebhard p 37.

⁸¹ Mål C-415/93 Bosman p 107.

⁸² Mål C-415/93 Bosman p 109.

⁸³ Mål C-415/93 Bosman p 110.

föreningar i tredje land, kunde enligt domstolen knappast förorsaka särskilda svårigheter.⁸⁴

Sammanfattningsvis fann EG-domstolen alltså att det står i strid med gemenskapsrättens regel om fri rörlighet för arbetstagare att tillämpa regler som har utfärdats av ett idrottsförbund, enligt vilka en professionell fotbollsspelare som är medborgare i en medlemsstat, sedan hans kontrakt med en förening har löpt ut, endast kan anställas av en förening i en annan medlemsstat, om den sistnämnda föreningen betalar moderföreningen en övergångs-, utbildnings- eller utvecklingsersättning.

3.2 Fri konkurrens

3.2.1 Allmänt

EU:s grundläggande regler om konkurrensbegränsningar finns i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Reglerna bygger på principiella förbud mot konkurrensbegränsande avtal och missbruk av dominerande ställning på den gemensamma marknaden. Artiklarna slår endast fast själva utgångspunkterna för regelverket inom konkurrensrätten. Gemenskapen har sedermera utfärdat ett stort antal förordningar som preciserar räckvidden av bestämmelserna.⁸⁵

Artikel 81 består av tre punkter. Första punkten fastslår ett vidsträckt förbud mot konkurrensbegränsande överenskommelser. Enligt andra punkten är förbjudna överenskommelser ogiltiga men punkt tre öppnar vissa möjligheter att få undantag från förbudet. Artikel 81.1 består av fyra grundläggande kriterier. Det första innebär att det otillåtna handlandet skall äga rum mellan företag. Det andra kriteriet går ut på att det otillåtna handlandet skall ha formen av avtal mellan företag, beslut av företagssammanslutningar eller samordnade förfaranden. Det tredje gäller att handlandet skall påverka handeln mellan medlemsstaterna. Det fjärde kriteriet innebär slutligen att handlandet skall syfta till eller medföra att konkurrensen inom den gemensamma marknaden hindras, begränsas eller snedvrids.

Artikel 82 förbjuder ett eller flera företag att missbruka en dominerande ställning på den gemensamma marknaden eller en väsentlig del därav, i den mån missbruket kan påverka handeln mellan medlemsstaterna. Om det finns gemensamma band mellan flera företag torde de kollektivt kunna ha en dominerande ställning.⁸⁶ Artikel 82 riktar sig huvudsakligen mot konkurrensbegränsande handlingar av sådana företag som inte möter någon effektiv konkurrens. Som framgår av bestämmelsen är emellertid marknadsdominans inte förbjuden i sig utan endast dess missbruk.

---

⁸⁴ Mål C-415/93 Bosman p 112.

⁸⁵ Bernitz m fl s 249 f.

⁸⁶ Se härvidlag de förenade målen C-68/94, C-30/95 Frankrike m fl.

Fördragstexten nämner viktiga exempel på sådant missbruk. Det rör sig exempelvis om konkurrensbegränsningar som ett företag eller företagsgrupp tillämpar ensidigt, medan artikel 81 riktar sig mot konkurrensbegränsande avtal mellan två eller flera företag. Båda artiklarna har direkt effekt och kan åberopas av företag och enskilda, t ex inför nationell domstol. Kommissionen kan ingripa ex-officio eller efter anmälningar från utomstående.⁸⁷ För att kunna avgöra om ett företag har en dominant ställning måste först klargöras vilken marknad som skall ligga till grund för bedömningen. Därför talas det ofta om den relevanta marknaden dels för produkten ifråga, dels i geografiskt hänseende.⁸⁸ Betydelsefulla faktorer vid bedömningen av den relevanta marknaden är varors inbördes utbytbarhet med hänsyn till egenskaper, pris och användning. Den relevanta geografiska marknaden behöver inte omfatta hela EU utan det räcker med en väsentlig del eller en betydelsefull del av ett större land.⁸⁹ Vid bedömningen av frågan om ett företag eller en företagsgrupp har en dominerande ställning på en relevant marknad spelar givetvis marknadsandelen en grundläggande roll. EG-domstolen gör en helhetsbedömning av företagens ekonomiska styrka men en marknadsandel på 50 % skapar en presumtion för en dominerande ställning.⁹⁰

3.2.2 Antidopingreglers förhållande till fri konkurrens

Under senare tid har det ifrågasatts om vissa förfaranden vid dopingkontroll är förenliga med de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om konkurrens och frihet att tillhandahålla tjänster. I september år 2004 meddelade förstainstansrätten en dom angående IOK:s antidopingreglers förhållande till gemenskapens konkurrensrätt.⁹¹ Bakgrunden var följande:

Nandrolon är en förbjuden anabol substans. Enligt den praxis som följs av 27 laboratorier som är ackrediterade av IOK och det Internationella simförbundet, anses förekomsten av denna substans i manliga idrottares kroppar utgöra doping endast om koncentrationen överskrider ett gränsvärde på 2 nanogram per milliliter urin. Gränsvärdet tar sålunda till viss del hänsyn till kroppens egen produktion av nandrolon. Två simmare testades år 1999 positivt för nandrolon. Det Internationella simförbundet beslutade att stänga av idrottsutövarna i fyra år. Simmarna överklagade avstängningsbeslutet till CAS som emellertid fastställde beslutet. Vetenskapliga experiment visade senare att intag av vissa livsmedel (främst kött) kan medföra att kroppen producerar nandrolon i halter som kan överskrida det tillåtna gränsvärdet. Mot bakgrund av detta kom det Internationella simförbundet och idrottsutövarna överens om att överlämna ärendet till CAS för omprövning. CAS beslutade härvidlag att förkorta avstängningarna till två år.⁹²

Idrottsutövarna ingav klagomål till kommissionen. De ifrågasatte om vissa bestämmelser, som antagits av IOK och genomförts av det Internationella simförbundet som t ex vissa förfaranden ifråga om dopingkontroll, var förenliga med de gemenskapsrättsliga bestämmelserna om frihet att tillhandahålla tjänster och konkurrens (artiklarna 49, 81 och

---

⁸⁷ Bernitz m fl s 262.

⁸⁸ Bernitz m fl s 262.

⁸⁹ Pålsson m fl s 203 f.

⁹⁰ Se mål C-62/86 AKZO Chemie BV.

⁹¹ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl.

⁹² Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 7-14.

82 i EG-fördraget). Sökandena anförde att fastställandet av gränsvärdet på 2 nanogram per milliliter blod utgjorde ett samordnat förfarande mellan IOK och de 27 laboratorier som var ackrediterade av denna organisation. Enligt sökandena var gränsvärdet dåligt underbyggt på vetenskaplig nivå och kunde medföra att idrottsutövare som var oskyldiga eller helt enkelt vårdslösa avstängdes. I sökandenas fall kunde provresultaten som visade att de överskridit gränsvärdet bero på att de ätit en viss typ av kött. Vidare ansåg sökandena att det förekom omständigheter som förstärkte gränsvärdets konkurrensbegränsande karaktär, nämligen att IOK hade antagit en objektiv ansvarsmekanism och att det hade inrättats en instans med ansvar för att genom skiljedom lösa tvister inom idrotten (CAS). Denna instans var enligt sökandena inte tillräckligt självständig i förhållande till IOK.⁹³

Kommissionen avsåg klagomålet då den ansåg att antidopingreglerna inte omfattades av förbudet i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.⁹⁴ Sökandena överklagade då beslutet till förstainstansrätten varefter kommissionen bestred överklagandet. Sökandena anförde tre grunder till stöd för sin talan. Enligt den första grunden hade kommissionen gjort en uppenbart oriktig bedömning av de faktiska och rättsliga omständigheterna, genom att anse att IOK inte var ett företag i den mening som avses i EG-domstolens rättspraxis. Enligt den andra grunden hade kommissionen gjort en uppenbart oriktig bedömning av de faktiska och rättsliga omständigheterna då kommissionen ansåg att den begränsning av idrottsutövarnas frihet som följer av de omtvistade antidopingreglerna inte är en konkurrensbegränsning i den mening som avses i artikel 81 i EG-fördraget av det skälet att en sådan begränsning är nödvändig för att idrottstävlingar skall kunna anordnas och genomföras på ett riktigt sätt och att den inte går utöver vad som är nödvändigt för att uppnå målet att bekämpa doping. Kommissionen hade härvidlag på ett felaktigt sätt tillämpat de kriterier som uppställdes i domstolens dom i målet Wouters.⁹⁵ Enligt den tredje grunden hade kommissionen gjort en uppenbart oriktig bedömning av de faktiska och rättsliga omständigheterna, genom att i beslutet ange att artikel 49 i EG-fördraget inte hade åsidosatts.⁹⁶

Kommissionen gjorde å sin sida gällande att talan saknade grund då syftet med den var att med stöd av konstlade konkurrensrättsliga skäl ifrågasätta en idrottslig bestraffning och vetenskapliga kriterier som fastställts för att bekämpa doping. Kommissionen påpekade vidare att den i beslutet hade angivit att IOK kunde anses utgöra ett företag och att denna organisation inom den olympiska rörelsen skulle kunna anses utgöra en sammanslutning av nationella och internationella företagssammanslutningar. Det var riktigt att i beslutet fastställa att antidopingreglerna inte omfattades av förbudet i artikel 81.1 och artikel 82 i EG-fördraget och att den inte åsidosatt de kriterier som fastställdes i domen i målet Wouters. Kommissionen ansåg att det var riktigt att avslå klagomålet såvitt avsåg åsidosättande av artikel 49 i EG-fördraget eftersom klagomålet inte innehöll några uppgifter som gjorde det möjligt att anse att en medlemsstat eller associerad stat skulle ha kunnat åsidosätta denna bestämmelse.⁹⁷

Förstainstansrätten konstaterade inledningsvis att målet gav upphov till frågan om antidopingregler kan leda till inskränkningar i friheten att tillhandahålla tjänster som garanteras i artikel 49 i EG-fördraget och vilka följer detta eventuellt kan få enligt gemenskapens konkurrensrätt. Det var därför nödvändigt att definiera antidopingreglernas natur och innehåll mot bakgrund av domstolens rättspraxis angående tillämpningen av EG-fördragets bestämmelser om de ekonomiska friheterna. Domstolen erinrade om att det följer av rättspraxis att idrottsutövning, med hänsyn till gemenskapens mål, endast omfattas av gemenskapsrätten om den utgör en

⁹³ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 15-19.

⁹⁴ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 20.

⁹⁵ Mål C-309/99 Wouters m fl.

⁹⁶ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 30-32.

⁹⁷ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 33.

ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i EG-fördraget.⁹⁸ Om en idrottsverksamhet har karaktären av ett avlönat arbete eller tillhandahållande av en tjänst mot ersättning omfattas den allt efter omständigheterna av tillämpningsområdet för de särskilda bestämmelserna i artikel 39 och följande artiklar eller artikel 49 och följande artiklar i EG-fördraget. De förbud som föreskrivs i dessa fördragsbestämmelser är således tillämpliga på regler som antagits på idrottsområdet och som rör det ekonomiska inslag som kan finnas i idrottsverksamhet.⁹⁹

Förstainstansrätten påpekade dock att de förbud som föreskrivs i dessa fördragsbestämmelser inte omfattar rent idrottsliga regler, d v s regler som rör frågor som endast berör idrotten och som i sig inte har något med ekonomisk verksamhet att göra. Idrottsliga regler som rör idrottstävlingars speciella karaktär och sammanhang är nämligen nödvändiga för att tävlingar skall kunna anordnas och genomföras på ett riktigt sätt. De kan därför enligt förstainstansrätten inte anses utgöra en inskränkning av de gemenskapsrättsliga reglerna om fri rörlighet för arbetstagare och frihet att tillhandahålla tjänster.¹⁰⁰

Förstainstansrätten fann visserligen att idrott på hög nivå i stor utsträckning har blivit en ekonomisk verksamhet. Den konstaterade emellertid att kampen mot doping inte har något ekonomiskt syfte. Förbudet mot doping har istället ett socialt syfte, då förbudet är ett särskilt uttryck för kravet på fair play. Dessutom noterade domstolen att dopingpreparat orsakar negativa fysiologiska effekter och därför syftar dopingkampen också till att bevara idrottsutövares hälsa. Den idrottsliga handlingen i sig är en ideell och icke-ekonomisk handling även om idrottsutövaren utför den inom ramen för en professionell idrottsverksamhet. Förstainstansrätten konstaterade därför att det generella förbudet mot doping grundas på rent idrottsliga överväganden och inte på ekonomiska överväganden. Domstolen fastställde därför att antidopingregler inte omfattas av fördragets bestämmelser om de ekonomiska friheterna, i synnerhet inte artiklarna 49, 81 och 82 i EG-fördraget.¹⁰¹

Förstainstansrätten ansåg att detsamma gällde för de antidopingregler som var omtvistade i förevarande fall. Sökandena försökte dock utifrån två olika angreppsvinklar ifrågasätta om antidopingreglerna i deras fall verkligen kunde motiveras rent idrottsligt. Utifrån den första angreppsvinkeln gjorde sökandena gällande att förevarande antidopingregler inskränkte deras ekonomiska friheter eftersom de var alltför långtgående. Till den del

---

⁹⁸ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 37. Se också mål 36/74 Walrave m fl p 4, mål 13/76 Donà p 12 och mål C-93/415 Bosman p 73 samt mål C-176/96 Lehtonen p 32.

⁹⁹ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 39-40.

¹⁰⁰ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 41. För exempel på idrottsliga regler som faller utanför tillämpningsområdet för artiklarna 39 och 49 i EG-fördraget, se mål C-51/96 Deliège p 64 (angående regler om hur idrottsförbunden väljer ut vilka av dess medlemmar som får delta i internationella tävlingar på hög nivå), mål 36/74 Walrave m fl p 8 och mål 13/76 Donà p 14 (angående regler om sammansättning av landslag).

¹⁰¹ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 44-47.

reglerna var alltför långtgående skulle de ha blivit något annat än antidopingregler och därmed något annat än rent idrottsliga regler.¹⁰²

Detta resonemang godtogs inte av förstainstansrätten. Enligt domstolen stod det nämligen klart att de omtvistade reglerna till sin natur var antidopingregler. Även om det kunde styrkas att antidopingreglerna var alltför långtgående, innebar inte detta att reglerna skulle upphöra att vara rent idrottsliga och att deras lagenlighet således skulle vara beroende av en bedömning enligt konkurrensrättens ekonomiska kriterier. Reglerna gick inte utöver sitt egentliga syfte, vilket var att bekämpa doping och att bevara idrottsandan. Sökandena hade för övrigt själva medgett att detta syfte var legitimt¹⁰³

Utifrån den andra angreppsvinkeln anförde sökandena att de omtvistade antidopingreglerna inte endast hade införts av altruistiska skäl och hälsoskyddsskäl. Reglerna grundades även på ekonomiska överväganden från IOK:s sida. Härvidlag hävdade sökandena att antidopingreglerna hade införts för att förhindra att de olympiska spelens ekonomiska potential skulle minska genom dopingskandaler.¹⁰⁴

Detta resonemang godtogs inte heller av förstainstansrätten. Den omständigheten att IOK eventuellt hade som mål att bevara de olympiska spelens ekonomiska potential när den fastställde de omtvistade antidopingreglerna kunde, enligt domstolen, inte medföra att reglerna inte skulle anses vara rent idrottsliga. Även om det vore styrkt (vilket inte var fallet) att IOK uteslutande agerat utifrån sitt eget ekonomiska intresse, fanns det skäl att anse att denna organisation använde det gränsvärde som var lämpligast ur vetenskaplig synpunkt. Enligt domstolen måste nämligen IOK:s ekonomiska intresse anses vara att ha de vetenskapligt mest exakta antidopingreglerna. Detta för att säkerställa att nivån på idrottstävlingar blir så hög som möjligt (vilket skapar mediaintresse) och för att förhindra skandaler som skulle kunna inträffa om oskyldiga idrottsutövare systematiskt blev avstängda.

Förstainstansrätten saknade därmed skäl att godta sökandenas argument att det skulle gynna IOK:s ekonomiska intressen att fastställa ett alltför lågt gränsvärde. Förstainstansrätten ansåg istället att kommissionen drog en riktig slutsats när den fastställde att de antidopingregler och den praxis som var ifråga inte omfattades av förbudet i artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.¹⁰⁵

Domstolen påpekade också att det aktuella fallet skiljde sig från målet Wouters. De bestämmelser som var ifråga i det målet rörde ett marknadsagerande (upprättandet av ett nätverk mellan advokater och

---

¹⁰² Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 54.

¹⁰³ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 55.

¹⁰⁴ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 56.

¹⁰⁵ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 57-60.

revisorer) och de var tillämpliga på en i grunden ekonomisk verksamhet, nämligen advokatverksamhet. Förstainstansrätten påpekade därefter att de regler som var aktuella i förevarande fall rörde ett beteende (doping) som inte kunde anses utgöra ett marknadsagerande och reglerna tillämpades på en verksamhet som i sig själv inte hade något att göra med ekonomiska överväganden.¹⁰⁶

Förstainstansrätten konstaterade avslutningsvis att de tre grunder som sökandena anfört till stöd för sin talan om ogiltigförklaring saknade betydelse. De två första grunderna, som avsåg att kommissionen hade gjort en uppenbart oriktig bedömning dels när den ansåg att IOK var ett företag, dels vid tillämpningen av kriterierna i domen i målet Wouters, byggde på det felaktiga antagandet att de omtvistade antidopingreglerna omfattades av konkurrensrätten. Den tredje grunden, som avsåg att kommissionen hade gjort en uppenbart oriktig bedömning vid tillämpningen av artikel 49 i EG-fördraget, byggde på det felaktiga antagandet att de omtvistade antidopingreglerna omfattades av denna bestämmelse.¹⁰⁷ Talan kunde således på dessa grunder inte vinna bifall.

3.3 Delanalys

Av de två rättsfallen som berör gemenskapsrätten kan följande konstateras. Inledningsvis följer av EG-domstolens rättspraxis att idrottsutövning endast omfattas av gemenskapsrätten om den utgör en ekonomisk verksamhet i den mening som avses i artikel 2 i EG-fördraget. Om en idrottsverksamhet har karaktären av ett avlönat arbete eller tillhandahållande av en tjänst mot ersättning, omfattas den allt efter omständigheterna av tillämpningsområdet för de särskilda bestämmelserna om ekonomiska friheter i EG-fördraget. Enligt EG-domstolen är följaktligen de förbud som föreskrivs i dessa fördragsbestämmelser tillämpliga på regler som antagits på idrottsområdet och som rör det ekonomiska inslaget som kan finnas i idrottsverksamhet. EG-domstolen fastställde härvidlag i Bosman-målet att regler om betalning av ersättning vid övergångar av professionella spelare mellan klubbar omfattas av tillämpningsområdet för dessa fördragsbestämmelser och de förbud som föreskrivs i dem.

De förbud som föreskrivs i fördragsbestämmelserna omfattar däremot inte rent idrottsliga regler. De är regler som endast berör idrotten och som i sig inte har något med ekonomisk verksamhet att göra. Sådana regler, som rör idrottstävlingars speciella karaktär och sammanhang, är nämligen nödvändiga för att dessa tävlingar skall kunna anordnas och genomföras på ett riktigt sätt. De kan således inte anses utgöra en inskränkning av de gemenskapsrättsliga reglerna om fri rörlighet för arbetstagare och frihet att tillhandahålla tjänster. I detta sammanhang har EG-domstolen fastställt att regler om sammansättningen av landslag eller regler om hur

---

¹⁰⁶ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl pp 65-66.

¹⁰⁷ Mål T-313/02 Meca-Medina m fl p 68.

idrottsförbunden väljer ut vilka av dess medlemmar som får delta i internationella tävlingar på hög nivå skall anses utgöra rent idrottsliga regler. De omfattas således inte av tillämpningsområdet för artiklarna 39 och 49 i EG-fördraget. Denna inskränkning av tillämpningsområdet för de nämnda fördragsbestämmelserna får emellertid inte gå utöver sitt egentliga syfte.

De principer som fastställts i rättspraxis rörande tillämpningen av de gemenskapsrättsliga reglerna om fri rörlighet för arbetstagare och frihet att tillhandahålla tjänster på idrottsregler, gäller även i fråga om fördragsbestämmelserna om konkurrens. Det förhållandet att rent idrottsliga regler inte har något med ekonomisk verksamhet att göra, vilket enligt EG-domstolen har till följd att de inte omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 39 och 49 i EG-fördraget måste nämligen också innebära att dessa regler inte har något att göra med ekonomiska konkurrensförhållanden, vilket har till följd att de inte heller omfattas av tillämpningsområdet för artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget.

Det var mot bakgrund av detta övervägande som förstainstansrätten skulle definiera antidopingreglers karaktär. Rätten konstaterade att kampen mot doping inte har något ekonomiskt syfte. Istället är syftet med denna kamp att bevara idrottsandan. Då den idrottsliga handlingen i sig är en ideell och icke-ekonomisk handling - även om idrottsutövaren utför den inom ramen för en professionell idrottsverksamhet - måste förbudet mot doping grundas på rent idrottsliga överväganden och inte på ekonomiska överväganden. Detta konstaterande innebär att antidopingregler inte omfattas av EG-fördragets bestämmelser om de ekonomiska friheterna, i synnerhet inte av artiklarna 81 och 82 i EG-fördraget. Antidopingreglerna är nämligen nära förknippade med idrotten i sig.

4 Dopingavstängning och rätten till fri yrkesutövning

4.1 Yrkesfrihet enligt RF

Gällande lagstiftning på näringsområdet utgår från att det i princip råder full frihet för svenska medborgare att här i landet driva näring och utöva yrke. Inte desto mindre har det vuxit fram en omfattande reglering på detta område. Denna reglering har emellertid inte tillkommit för att hindra konkurrens eller för att skydda de redan etablerade näringsidkarna, utan denna har tillkommit för att exempelvis ta hänsyn till säkerhet och ordning eller för att tillgodose krav på särskilda kvalifikationer som ställs upp för många yrken. I praktiken är således närings- och yrkesfriheten begränsad i relativt stor utsträckning.¹⁰⁸ I samband med att Europakonventionen genom särskild lag inkorporerades i svensk rätt år 1994 uppkom frågan om inte närings- och yrkesfriheten skulle grundlagsskyddas. Anledningen till detta var att det är av grundläggande betydelse för ett modernt samhälle att enskilda garanteras närings- och yrkesfrihet.¹⁰⁹ Det uppstod dock svårigheter att ge lagrummet ett reellt innehåll med hänsyn till de möjligheter till begränsningar som nödvändigtvis måste finnas. Slutligen ansåg lagstiftaren att en ekonomisk likhetsprincip var en lämplig utgångspunkt för en grundlagsbestämmelse.¹¹⁰ RF 2 kap 20 § stadgar därför att syftet med en begränsning av närings- och yrkesfriheten får inte enbart vara att ekonomiskt gynna vissa näringsidkare eller yrkesutövare framför andra, utan för att en begränsning skall få införas krävs att syftet är att skydda något från samhällets synpunkt skyddsvärt intresse.

4.2 EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna

4.2.1 Allmänt

På de mänskliga rättigheternas område har förhållandet mellan EG-rätten och medlemsstaternas författningar kommit att ställas på sin spets. De flesta medlemsstaters grundlagar innehåller en fri- och rättighetskatalog vars viktigaste funktion är att ange gränser för statsmaktens befogenheter. Gemenskapsrätten saknar emellertid ännu ett sådant fri- och rättighetsskydd. Dess ståndpunkt är dessutom att gemensamt beslutade regler gäller framför nationell rätt oavsett dess konstitutionella valör, således principiellt sett också framför nationell grundlag. En sådan gemensamt beslutad, omedelbart

---

¹⁰⁸ SOU 1993:40 s 17 f.

¹⁰⁹ SOU 1993:40 s 18 och prop. 1993/94:117 s 20 f.

¹¹⁰ Prop. 1993/94:117 s 21.

tillämplig, regel kan alltså inte angripas utifrån det fri- och rättighetsskydd som ges utifrån en nationell författning. Inte heller är unionen part till Europakonventionen, vilket innebär att gemenskapsregler inte heller kan angripas hos Europadomstolen i Strasbourg.¹¹¹ I konfliktfältet mellan nationella domstolar - med uppgift att värna om de egna medborgarnas grundläggande fri- och rättigheter - å ena sidan och EG-domstolen - med uppgift att bl a värna om en enhetlig tillämpning av gemenskapsrätten - å den andra, har ett gemenskapsrättsligt fri- och rättighetsskydd kommit att växa fram.¹¹² Artikel 6 i unionsfördraget återger härvidlag huvuddragen i EG-domstolens praxis och stadgar bl a att EU skall bygga på principerna om frihet, demokrati och respekt för de mänskliga rättigheterna. Artikel 7 föreskriver att det Europeiska rådet har möjlighet att, om vissa angivna förutsättningar är uppfyllda, enhälligt slå fast att en medlemsstat allvarligt och ihållande åsidosätter principer som anges i artikel 6.1. Om ett sådant konstaterande görs kan rådet med kvalificerad majoritet besluta att tillfälligt beröva medlemsstaten ifråga vissa rättigheter som följer av fördragen.

För att förankra de grundläggande rättigheternas betydelse och räckvidd på ett för unionsmedborgarna ännu mer tydligt sätt, beslutade Europeiska rådet år 1999 att utarbeta EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna. Vid rådets möte i Nice år 2000 kungjordes stadgan i form av en politisk deklaration. Rättigheterna ifråga är fördelade i tre avsnitt:

- de civila rättigheterna: mänskliga rättigheter och rätt till rättsligt förfarande, såsom de garanteras av Europakonventionen som har upprättats av Europarådet,
- de politiska rättigheterna som hör till det europeiska medborgarskap som har skapats genom fördragen,
- de ekonomiska och sociala rättigheterna som återupptar de rättigheter som formuleras i gemenskapsstadgan om arbetstagares grundläggande sociala rättigheter, som antogs i form av en deklaration den 9 december 1989 vid toppmötet i Strasbourg av stats- eller regeringscheferna i de elva medlemsstaterna.¹¹³

Stadgan sammanfattar alltså i princip gällande europeisk rätt. Den samlar de grundläggande rättigheter som erkänns i gemenskapens fördrag, de konstitutionella principer som är gemensamma för medlemsstaterna, Europakonventionen samt EU:s och Europarådets sociala stadga. I enlighet med universalitetsprincipen tillerkänns alla människor, oberoende av nationalitet och vistelseort, de rättigheter som räknas upp i stadgan. Rättigheter som är direkt knutna till medborgarskap i unionen - såsom deltagande i val till Europaparlamentet eller kommunala val - tillerkänns dock endast unionsmedborgare. Andra rättigheter - exempelvis barns

---

¹¹¹ EG-domstolen yttrade i mål C-2/94 att det krävs en fördragsändring för att en anslutning skall vara möjlig.

¹¹² Melin m fl s 111.

¹¹³ Stycket bygger på ett faktablad från Europaparlamentet, se http://www.europarl.eu.int/factsheets/2_1_2_sv.htm.

rättigheter och vissa sociala rättigheter för arbetstagare - är knutna till en viss egenskap.¹¹⁴

Europeiska rådet beslutade vid sitt möte i Laeken år 2001 att sammankalla ett konvent om Europas framtid. I Laekenförklaringen fastställdes att en av huvuduppgifterna för konventet skulle vara att uttala sig huruvida stadgan om de grundläggande rättigheterna skulle införlivas i unionsfördraget. Under sommaren år 2003 presenterade framtidskonventet ett utkast till ett fördrag om upprättande av en konstitution för EU. Konventet föreslog att stadgan skulle införlivas i sin helhet i del II i det konstitutionella fördraget. Om utkastet till konstitution antas blir stadgan juridiskt bindande i och med att den återfinns i unionsfördraget.¹¹⁵

4.2.2 Rätten att utöva yrke enligt stadgan

Artikel 15 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna föreskriver bl a att var och en har rätt att arbeta och utöva ett fritt valt eller accepterat yrke. Varje unionsmedborgare har dessutom rätt att söka arbete, arbeta, etablera sig samt tillhandahålla tjänster i varje medlemsstat. Vidare skall de medborgare i tredje land som har tillstånd att arbeta på medlemsstaternas territorium ha rätt till samma arbetsvillkor som unionsmedborgare. Artikel 52.2 i stadgan kompletterar artikel 15 då den föreskriver att de rättigheter som erkänns i stadgan och grundar sig på gemenskapsfördragen eller på unionsfördraget skall utövas på de villkor och inom de gränser som fastställs i dessa. Fri rörlighet för arbetstagare, etableringsfrihet samt frihet att tillhandahålla tjänster garanteras av artiklarna 39, 43 och 49 samt efterföljande artiklar i EG-fördraget. Rätten till fritt yrkesval har också i ett flertal fall erkänts av EG-domstolen.¹¹⁶

4.3 Vertikal och horisontell effekt

De grundläggande rättigheterna är endast tillämpliga vertikalt mellan staten och individen och således inte horisontellt mellan individer. I EU:s stadga om de grundläggande friheterna klargörs tydligt att stadgan endast syftar till att skydda människors grundläggande rättigheter gentemot de åtgärder som vidtas av unionens och medlemsstaternas institutioner vid tillämpningen av unionens fördrag.¹¹⁷ Mot bakgrund av detta kan hävdas att endast idrottsförbund knutna till statsapparaten har befogenhet att vidta disciplinära åtgärder mot idrottsutövare som dopat sig, om åtgärden ifråga inskränker en stadgeskyddad grundläggande rättighet.¹¹⁸ I flertalet länder är emellertid

---

¹¹⁴ http://www.europarl.eu.int/factsheets/2_1_2_sv.htm.

¹¹⁵ Ds 2003:36 s 25. Se även skr. 2003/04:13 s 20 f och bet. 2003/04:KUU01 s 65 f.

¹¹⁶ Se härvidlag mål 4/73 Nold pp 12–14, mål 44/79 Hauer s 3727 samt mål 234/85 Keller s 2897 p 8.

¹¹⁷ Se artikel 51 i EU:s stadga om de grundläggande rättigheterna.

¹¹⁸ Frankrikes nationella idrottsförbund kontrolleras exempelvis av den franska staten, se Malinverni m fl s 47.

idrottsförbunden och deras disciplinära organ privata rättssubjekt, vilka inte utövar någon makt delegerad från staten. Så är fallet i exempelvis Storbritannien, Tyskland och Schweiz.¹¹⁹ Det sistnämnda landet är av särskild betydelse då IOK och flera internationella idrottsförbund lyder under schweizisk lag. För Sveriges del betraktas, som ovan framkommit, också Riksidrottsförbundet som ett privat rättssubjekt. Med utgångspunkt i att de grundläggande rättigheterna endast är tillämpliga vertikalt torde en svensk dopingavstängd idrottsutövare därför rimligtvis inte framgångsrikt kunna hävda att avstängningen strider mot exempelvis den grundläggande rättigheten att utöva yrke. Organet som beslutat om den disciplinära åtgärden är nämligen privaträttsligt.

Varken svensk domstol eller Europadomstolen har tagit ställning i denna fråga. En av den sistnämnda domstolens ledamöter har emellertid personligen uttalat att Europakonventionen inte är tillämplig då ett privat rättssubjekt beslutat om disciplinåtgärder p g a doping.¹²⁰ Denna inställning överensstämmer med den högsta federala domstolens i Schweiz ståndpunkt. I ett mål från år 2000 hade ett idrottsförbund stängt av en idrottsutövare. Sökanden hävdade att åtgärden kränkte hans rätt enligt bl a artikel 8 i Europakonventionen. Domstolen konstaterade dock att föreskriften inte var tillämplig då det inte var staten som hade beslutat om avstängningen.¹²¹

Att grundläggande fri- och rättigheter endast skulle ha vertikal effekt har kritiserats av vissa författare.¹²² Huvuduppfattningen inom rättvetenskapen är ändå att grundläggande rättigheter som garanteras i nationella författningar och internationella konventioner inte är tillämpliga på dopingavstängningar beslutade av privaträttsliga organ.¹²³ Det är ändå av betydelse att Riksidrottsförbundet vidtar alla nödvändiga åtgärder för att grundläggande rättigheter respekteras i så stor utsträckning som möjligt. Då infriar förbundet målsättningen att "varje samhällsorgan" skall främja respekten för fri- och rättigheter, vilket stadgas i inledningen till FN:s allmänna förklaring om de mänskliga rättigheterna. En annan inställning skulle sannolikt innebära att Riksidrottsförbundet, i sin kamp mot doping, uppfattas som lika orättfärdiga som de idrottsutövare som dopar sig. Vidare, om den svenska idrottsrörelsen fortsättningsvis skall behålla sin ideella karaktär och undvika inblandning från lagstiftarens sida är det av väsentlig betydelse att den inte bortser från de grundläggande rättigheterna.

I nästa avsnitt sker en redogörelse för vad som krävs för att en begränsning av yrkesfriheten skall vara tillåten. Därefter analyseras om dopingavstängningar hade varit en legitim begränsning i den grundläggande

---

¹¹⁹ Malinverni m fl s 47.

¹²⁰ Bernhardt s 54.

¹²¹ Abel Xavier mot UEFA s 566 och s 573. Det kan vara värt att notera att idrottsutövaren även åberopade artikel 3 i Europakonventionen, vilken förbjuder tortyr eller omänsklig eller förnedrande behandling/bestrafning. Domstolen avfärdade argumentet som uppenbart grundlöst.

¹²² Beloff m fl s 234 jämfört med s 205.

¹²³ Malinverni m fl s 47.

rättigheten att utöva yrke enligt RF och EU:s stadga, om rättigheten ifråga omfattat idrottsutövare anslutna till Riksidrottsförbundet.

4.4 Begränsningar i rätten att utöva yrke

4.4.1 Allmänt

De grundläggande rättigheterna är inte absoluta, vare sig i RF eller i EU:s stadga. Enligt RF är en begränsning i rätten att driva näring eller utöva yrke tillåten endast för att skydda angelägna allmänna intressen. Artikel 52.1 i EU:s stadga är mer preciserad när den talar om att varje begränsning av de rättigheter och friheter som erkänns i stadgan skall vara föreskriven i lag och förenlig med det väsentliga innehållet i de stadgade rättigheterna och friheterna. Begränsningarna måste vara proportionella och får endast göras om de är nödvändiga och faktiskt svarar mot de mål av allmänt samhällsintresse som erkänns av unionen eller behovet av skydd för andra människors rättigheter och friheter. Regeln kräver alltså att begränsningen har stöd i lag, att den kan motiveras ur ett allmänintresse samt att den är proportionell. I det följande kommer dessa tre rekvisit att förklaras närmare i ett idrottsligt sammanhang.

4.4.2 Stöd i lag

Att begränsningen måste ha stöd i lag innebär enligt Europadomstolens praxis inte endast att den skall återfinnas i lagtext, den måste utöver det också vara allmänt tillgänglig för de individer som berörs av den. Begränsningen skall också vara tillräckligt precist formulerad så att de som omfattas av den kan förutse vilka konsekvenser som en vidtagen åtgärd kan medföra.¹²⁴ I ett mål rörande livstidsavstängning p g a dopingförseelse har CAS intagit en liknande ståndpunkt. Instansen förklarade att den aktuella avstängningen grundade sig på en gällande föreskrift som beslutats av ett internationellt idrottsförbund. Regeln var allmänt känd och förutsägbar. Den stadgade även vilka sanktioner som kunde bli aktuella. Därför kunde idrottsutövaren i detta avseende inte ursäktas sig.¹²⁵

4.4.3 Ett legitimt allmänintresse

En begränsning av en grundläggande rättighet måste kunna motiveras utifrån ett legitimt allmänintresse. En motsvarande tillämpning av ett sådant stadgande på ett privat rättssubjekt, som uppställt antidopingregler som kan innebära en begränsning av grundläggande rättigheter, aktualiserar frågan om det relevanta intresset. Är det statens intresse eller idrottsförbundets intresse som skall beaktas? Bedömare anser att det är idrottsförbundets

---

¹²⁴ Se härvidlag Europadomstolens dom Margareta och Roger Andersson mot Sverige p 75.

¹²⁵ R mot FISA p 42.

relevanta intressen som skall beaktas i sammanhanget. Dessa intressen kan exempelvis vara specifikt sportsliga.¹²⁶

4.4.4 Proportionalitetsprincipen

Proportionalitetsprincipen är en allmän rättssäkerhetsprincip som har sin bakgrund i tysk rätt och i Europakonventionen. Denna har därefter utvecklats av EG-domstolen. Principen innebär att de åtgärder som vidtas för att uppnå ett visst syfte inte får vara mer betungande eller långtgående än som kan anses nödvändigt för att uppnå det eftersträvade syftet. Om det finns möjlighet att välja mellan flera verksamma åtgärder skall det minst betungande väljas. För att åtgärden skall anses proportionell i förhållande till syftet kan ett proportionalitetstest bestående av tre steg ställas upp:

- Kan åtgärden uppnå syftet?
- Är åtgärden nödvändig för att uppnå syftet?
- Står åtgärden i skälig proportion till syftet?¹²⁷

Angående frågan om åtgärden (avstängningen) kan uppnå syftet (att åstadkomma en dopingfri idrott), påpekar vissa författare att det inte finns någon statistik som visar att långa avstängningsperioder skulle ha en avskräckande effekt bland idrottsutövare. Andra menar dock att hotet om en lång avstängning fungerar som ett effektivt avskräckningsmedel för de flesta idrottsutövare.¹²⁸

Nödvändigheten av avstängningar för att avskräcka idrottsutövare från att använda dopingpreparat har vid ett flertal tillfällen lyfts fram i internationell praxis. En tysk domstol har i detta avseende uttalat att avstängningar i kombination med ekonomiska sanktioner är det enda effektiva avskräckningsmedlet mot doping.¹²⁹ Ett engelskt avgörande har slagit fast att ådömande av straff p g a fusk är av väsentlig betydelse om fusk skall kunna hållas utanför idrottens arena samt om reglerna som avser att förhindra fusk skall verka effektivt.¹³⁰ Slutligen har en kanadensisk domstol konstaterat att doping kommer att fortsätta så länge som fördelarna med att dopa sig är större än nackdelarna med att bli avslöjad.¹³¹

Avseende den tredje punkten hävdar vissa författare att tvååriga dopingavstängningar inte står i proportion till den förseelse som idrottsutövaren gjort sig skyldig till. Kritiken går främst ut på att en sådan avstängning är oacceptabel dels med tanke på att idrottsutövares karriärer är relativt kortvariga, dels p g a att idrottsutövare ofta är unga. Anhängare till sådana ståndpunkter anser att ettåriga avstängningar är mer passande vid

---

¹²⁶ Malinverni m fl s 50.

¹²⁷ Bernitz m fl s 108.

¹²⁸ Malinverni m fl s 62.

¹²⁹ Baumann mot IAAF i SpuRt 2002 s 245 och s 250.

¹³⁰ Se härvidlag Edwards mot BAF och IAAF.

¹³¹ Johnson mot Athletic Canada och IAAF p 31.

förstagångsförseelser.¹³² För att utröna vilken avstängningslängd som kan anses vara proportionell kan ledning framförallt sökas i ett tyskt avgörande från mitten av 1990-talet. IAAF hade, efter en dopingförseelse, stängt av en friidrottare under en tid av fyra år. De tyska domstolarna ansåg att en sådan lång avstängningsperiod på ett oskäligt sätt begränsade idrottsutövarens förvärvsinkomst. Tidsmässigt var avstängningen således både olämplig och oproportionell. Med hänsyn tagen till grundläggande rättigheter och allmänna demokratiska principer gjorde domstolarna gällande att en tvåårig avstängning var att anse som rimlig i sammanhanget.¹³³ Efter detta ställningstagande har flera andra domstolar gjort liknande bedömningar. I det ovan refererade Baumann-målet konstaterade den tyska domstolen att en tvåårig avstängning på grund av dopingförseelse inte kan anses vara oproportionell.¹³⁴ Den högsta federala domstolen i Schweiz har uttalat att frågan huruvida avstängningar är proportionella endast aktualiseras när avstängningar leder till ett avsevärt intrång i den personliga friheten, vilken är helt oproportionell i förhållande till den dopingförseelse som skall bestraffas. Domstolen fann därefter att tvååriga avstängningar endast innebär en måttlig inskränkning i idrottsutövarnas fria rörlighet. Då avstängningarna var begränsade i tiden och berodde på att idrottsutövarna själva överskridit en dopingregel, vars tillämpning de hade accepterat, ansåg domstolen att avstängningarna var proportionella.¹³⁵

4.5 Delanalys

4.5.1 Allmänt

Jag kommer i det följande att analysera huruvida det nya dopingreglementets regler om avstängningar verkligen motsvarar de krav som uppställs för att en legitim begränsning i den grundläggande rättigheten att utöva yrke skall vara godtagbar. Jag kommer alltså i detta avseende att diskutera huruvida avstängningarna i dopingreglementet rent hypotetiskt motsvarar kraven på lagstöd, allmänintresse och proportionalitet.

4.5.2 Stöd i lag

Inledningsvis kan konstateras att Riksidrottsförbundets dopingreglemente är publicerat och allmänt tillgängligt. Det går exempelvis att hitta på Riksidrottsförbundets internethemsida.¹³⁶ Enligt min mening är det även tillräckligt precist formulerat samt förutsägbart. Genom att studera reglerna kan läsaren skaffa sig en tydlig uppfattning om vad som gäller.

---

¹³² Se härvidlag Baddeley s 20.

¹³³ Krabbe mot IAAF i SpuRt 1995 s 161 och s 167 samt Krabbe mot IAAF i SpuRt 1996 s 133 och s 138. Se även Halila s 41.

¹³⁴ Baumann mot IAAF i SpuRt 2002 s 245 och s 250.

¹³⁵ Se härvidlag Lu Na Wang mot FINA.

¹³⁶ <http://www.rf.se/t3.asp?p=14276>.

4.5.3 Sportsliga allmänintressen

Dopingreglementet nämner ingenting om vilka sportsliga allmänintressen som motiverar dopingavstängningar. Enligt min mening kan emellertid flera sådana intressen framhållas. För det första betraktas det som fusk att dopa sig. I idrottens natur ligger en känsla för ärlighet och fair play. Det vore meningslöst att tävla om inte alla följer gemensamt uppsatta regler. För det andra är doping hälsovådligt och strider mot medicinsk etik. För det tredje äventyras idrottsrörelsens trovärdighet. Doping utgör därigenom ett allvarligt hot mot idrotten som ungdomsorganisation och folkrörelse. För att bevara idrottens ideella karaktär är det viktigt att stränga sanktioner kan vidtas mot dopingförseelser.

4.5.4 Proportionalitet

På frågan om avstängningar åstadkommer en idrott fri från doping framkom ovan att vissa bedömare anser att långa avstängningsperioder inte har avskräckande effekt. Här kan paralleller göras till dem som anser att mycket stränga fängelsestraff inte leder till minskad brottslighet. Min uppfattning är emellertid att (hotet om) långvariga avstängningar i praktiken innebär att idrottsutövare avhåller sig från doping. Det finns flera skäl för denna ståndpunkt. De idrottsutövare som har idrotten som profession har ofta byggt upp ett starkt varumärke kring sin egen person. De skulle vid ett dopingavslöjande förlora både goodwill och sponsorer. Därmed skulle den främsta inkomstkällan falla bort. Även massmedias inverkan torde ha betydelse då dopingavslöjade idrottsutövare ofta blir föremål för kritisk granskning. Därför anser jag att (hotet om) dopingavstängningar kan leda till en idrott fri från doping.

Det kan dock ifrågasättas om dopingavstängningar är nödvändiga för att uppnå en dopingfri idrott. Ett annat alternativ skulle kunna tänkas. Exempelvis skulle informationsspridning om dopingpreparats skadliga effekter kunna leda till att bruket kraftigt reducerades. Denna metod är emellertid långt ifrån lika effektiv som avstängningar. Därför är jag beredd att hålla med de domstolar som uttalat att avstängningar är nödvändiga för att komma till rätta med dopingproblematiken inom idrotten.

För att undersöka vilken avstängningsperiod som är proportionell i förhållande till den förseelse som begåtts måste en intresseavvägning göras. Sanktionen måste vara tillräckligt sträng och effektiv för att det inte skall löna sig att bruka dopingpreparat. Samtidigt får den inte kränka den berörde alltför mycket. Jag instämmer med de utländska domstolar som har uttalat att tvååriga avstängningar är att anse som proportionella. Ett ytterligare faktum som stöder att denna avstängningsperiod är proportionell är att WADA, i sin antidopingkod, beslutat att denna period skall gälla vid förstagsförseelse.

Sanktionen livstidsavstängning vid upprepad dopingförseelse är emellertid en ny bestämmelse, vilken saknar motsvarighet i Riksidrottsförbundets tidigare regler om doping. Visserligen har idrottsutövaren vid upprepad dopingförseelse uppenbart visat att han eller hon inte respekterar de grundläggande spelreglerna inom idrotten. Denna typ av avstängning medför dock, enligt min mening, alltför allvarliga konsekvenser för den drabbade idrottsutövaren. Elitidrottare har idrottsutövningen som enda inkomstkälla. En avstängning på livstid innebär att idrottsutövaren måste skola om sig till ett annat yrke, där möjligheten att behålla samma inkomst som tidigare är liten. Visserligen kan hävdas att en idrottskarriär är relativt kortvarig och att idrottsutövaren förr eller senare ändå blir tvungen att omskola sig. Det finns emellertid flera exempel på idrottsutövare inom olika idrotter som har varit i den absoluta världstoppen i nästan två decennier.

Avslutningsvis, om den grundläggande rättigheten att utöva ett fritt valt yrke hade omfattat Riksidrottsförbundets dopingreglemente hade, i alla fall regeln om livstidsavstängning, i mitt tycke varit oproportionell i förhållande till det övergripande syftet med antidopingregler. Det kan dessutom vara värt att påpeka att Krister Malmsten (chefsjurist på Svenska fotbollsförbundet och vice ordförande i Riksidrottsnämnden) före det nya dopingreglementet trädde ikraft, uttalade att dopingavstängningar på livstid inte skulle hålla vid en rättslig prövning.¹³⁷ Hans ideella inställning till idrotten präglar hans ståndpunkter. Han anser bl a att livstidsavstängningar är inhumana och överskattade och han ifrågasätter med vilken rätt som en idrottsutövare avstängs från att för all framtid delta i idrottens gemenskap. Han menar också att de sociala konsekvenserna kan bli förödande för den enskilde vid en avstängning på livstid.¹³⁸

Även yrkesutövare utanför idrottens område kan drabbas av disciplinpåföljder, vilket innebär att de hindras i sin rätt att utöva yrke. För att ytterligare undersöka godtagbarheten av dopingavstängningar på livstid kommer jag därför i nästa kapitel att redogöra för vilka påföljder som kan bli aktuella för advokater och personal inom hälso- och sjukvården, när dessa agerar felaktigt eller försumligt i tjänsten. Jag skall i anslutning till detta även undersöka handläggningen av dessa ärenden och jämföra dem med handläggningen av dopingärenden.

---

¹³⁷ Malmsten (2002) s 79.

¹³⁸ Malmsten (2002) s 78 f.

5 Disciplin- /behörighetspåföljder inom andra yrken – en jämförelse

5.1 Advokatycket

5.1.1 Påföljder

Bestämmelserna om disciplinära åtgärder mot advokater återfinns i RB 8 kap 7 §. En advokat som i sin verksamhet uppsåtligen gör orätt eller som annars förfar oredligt skall uteslutas ur samfundet. Av motiven framgår att förfarandet inte behöver vara straffbart för att anses som oredligt.¹³⁹ Oredlighet kan påtalas i disciplinär ordning även när den faller utanför den egentliga advokatverksamheten, exempelvis när en advokat i egna angelägenheter gör sig skyldig till oredligt förfarande.¹⁴⁰ Om omständigheterna är mildrande kan advokaten istället tilldelas varning. Enligt RB 8 kap 7 § 2 st gäller vidare att varning eller erinran får meddelas den som annars åsidosätter sina plikter som advokat. Om omständigheterna är synnerligen försvårande får advokaten även i ett sådant fall uteslutas. Stadgandet omfattar förseelser av mindre svår karaktär, som t ex vårdslöshet eller försummelse som ombud i rättegång, debitering av oskäligt arvode eller underlåtenhet att fullgöra uppgiftsskyldighet enligt RB 8 kap 6 § 2 st.¹⁴¹ Om det finns särskilda skäl kan en advokat som tilldelas varning enligt RB 8 kap 7 § 3 st också åläggas att betala en straffavgift. Genom detta möjliggörs ett mera nyanserat påföljdsval. Av förarbetena framgår att sanktionen är avsedd att tillämpas då förseelsen till sin svårhetsgrad ligger mellan uteslutning och enbart varning. Den skall kunna tillgripas dels i sådana fall där uteslutning i princip är obligatorisk men mildrande omständigheter föreligger, dels i sådana fall där varning kan meddelas men omständigheterna är synnerligen försvårande. Avsikten är däremot inte att mjuka upp huvudregeln om uteslutning när några mildrande omständigheter inte föreligger. Som exempel på fall där straffavgift kan komma att användas nämns bristfällig bokföring eller slarv med att avskilja klientmedel.¹⁴² Sedan den 1 juli år 1997 får disciplinnämnden istället för erinran – om det bedöms vara tillräckligt – enligt RB 8 kap 7 § 4 st göra ett uttalande om att advokatens åtgärd är felaktig eller olämplig.

Ingen bestämmelse i RB eller Advokatsamfundets stadga talar om uteslutningens längd. En uteslutning innebär med andra ord att advokaten,

---

¹³⁹ NJA II 1943 s 86 f.

¹⁴⁰ Jfr JK 1984 s 147 och JK 1985 s 36.

¹⁴¹ SOU 1999:31 s 92.

¹⁴² Prop. 1982/83:42 s 7 f.

under obegränsad tid, förhindras att utöva sitt yrke. För att få en uppfattning om hur lång tid en utslutning i allmänhet varar, kontaktade jag Ragnar Palmkvist (chefsjurist på Advokatsamfundet). Han menar att mycket beror på omständigheterna i det enskilda fallet. Det finns ingen generell tid som måste förflyta för att ett inträde skall kunna beviljas efter en utslutning. I princip gäller, precis som vid ett vanligt inträde, att advokaten skall styrka sin lämplighet för advokatycket.¹⁴³ Vid den bedömningen beaktas, enligt Palmkvist, givetvis utslutningen och skälen för den. Beroende på vilken typ av gärning som medfört utslutningen kan det i vissa fall vara så att ett återinträde i samfundet är utslutet.¹⁴⁴

5.1.2 Handläggningen

Efter ändringar i RB och i Advokatsamfundets stadga den 1 juli år 1997 ligger tyngdpunkten av den disciplinära verksamheten hos disciplinnämnden.¹⁴⁵ Nämnden prövar frågor om utslutning ur samfundet, varning, straffavgift, erinran samt uttalande.¹⁴⁶ Disciplinnämnden består av ordförande, vice ordförande samt nio andra ledamöter. Ordförande, vice ordförande och sex övriga ledamöter väljs av Advokatsamfundet vid ordinarie fullmäktigemöte för fyra år. Nämndens återstående tre ledamöter utses av regeringen. Dessa offentliga representanter förordnas en i sänder varje år för högst tre år i taget. Till offentlig representant får inte utses lagfaren domare, befattningshavare vid domstol, åklagare, polisman, advokat eller den som annars har till yrke att föra talan inför rätta.¹⁴⁷

Görs hos samfundet anmälan mot ledamot av klient eller annan som berörs av saken eller väcker styrelsen eller JK fråga om disciplinärt ingripande mot ledamot, upptas ärendet av disciplinnämnden, vanligen först av en prövningsavdelning.¹⁴⁸ Dessa avdelningar består av tre ledamöter, varav en skall vara offentlig representant vid prövning av om disciplinärt ingripande mot ledamot är påkallat.¹⁴⁹ En prövningsavdelning får avgöra ett ärende om den är enig om att disciplinär påföljd inte är påkallad och ledamöterna är ense om beslutets innehåll. I annat fall skall ärendet hänskjutas till disciplinnämnden.¹⁵⁰ För beslut om utslutning erfordras att minst sex av ledamöterna i disciplinnämnden är ense om denna påföljd. Vid omröstning inom disciplinnämnden gäller RB:s regler om omröstning i brottmål.¹⁵¹ Om anmälan mot ledamot avser omständigheter som ligger mer än tre år tillbaka i tiden är disciplinnämnden inte skyldig att uppta anmälan till prövning.¹⁵²

---

¹⁴³ För att se vad som krävs för inträde, se Advokatsamfundets stadga 3 §.

¹⁴⁴ Kontakt med Ragnar Palmkvist den 12 november år 2004.

¹⁴⁵ SOU 1999:31 s 92 f.

¹⁴⁶ RB 8 kap 6 § 1 st.

¹⁴⁷ Advokatsamfundets stadga 12 §.

¹⁴⁸ RB 8 kap 6 § 3 st och 40 § i Advokatsamfundets stadga.

¹⁴⁹ 14 § i Advokatsamfundets stadga.

¹⁵⁰ 40 § i Advokatsamfundets stadga.

¹⁵¹ 16 § i Advokatsamfundets stadga.

¹⁵² 41 § i Advokatsamfundets stadga.

Hos Advokatsamfundet arbetar fem handläggare som utreder disciplinärenden. Samtliga är jurister.¹⁵³ Den berörde ledamoten bereds tillfälle att yttra sig över framställd anmärkning. Han eller hon är skyldig att på begäran avge skriftligt yttrande, att förete de handlingar som disciplinnämnden eller generalsekreteraren ålägger ledamoten att tillhandahålla samt att på kallelse personligen infinna sig inför nämnden.¹⁵⁴ En advokats skyldighet att lämna uppgifter i ett tillsynsärende gäller även sådana uppgifter som omfattas av hans eller hennes tystnadsplikt mot klienten.¹⁵⁵ När yttrande från den berörde advokaten inkommit delges detta anmälaren, som eventuellt inkommer med ytterligare synpunkter. Om sådana inkommer skall dessa delges den berörde advokaten. Därefter är skriftväxlingen i de flesta fall klar i ärendet.¹⁵⁶

Fyra personer utanför samfundets kansli, ofta pensionerade domare eller jurister, skriver reciten samt förslag till beslut i disciplinärendena. Förslaget tillsänds prövningsavdelningen, som antingen avskriver ärendet, med vissa begränsningar avgör det i sak eller hänskjuter det till disciplinnämnden.¹⁵⁷ Det muntliga inslaget i förfarandet har ökat efter ändringarna i stadgan år 1997.¹⁵⁸ Om inte särskilda skäl ger anledning till annat, skall sådan muntlig förhandling äga rum när uteslutning ur samfundet kan komma i fråga som påföljd. Vid denna skall en av styrelsen utsedd advokat utföra den talan som föranleds av anmälan.¹⁵⁹ Några vittnen kallas inte till förhandlingen. Däremot bereds även motparten, om sådan finns, tillfälle att närvara. Vid förhandlingen ställs kompletterande frågor till advokaten. Om den ledamot, mot vilken anmärkning framställts, bedöms vara i behov av biträde för sitt försvar men inte själv anlitar sådant, får disciplinnämnden förordna försvarare för honom.¹⁶⁰

Den som uteslutits ur Advokatsamfundet får enligt RB 8 kap 8 § överklaga beslutet hos Högsta domstolen. Enligt samma lagrum får JK hos Högsta domstolen överklaga ett beslut enligt RB 8 kap 7 §. Beslut om varning, straffavgift, erinran eller uttalande kan således inte överklagas av den advokat som drabbats av beslutet. En enskild som gjort anmälan mot en advokat har aldrig rätt att överklaga styrelsens eller disciplinnämndens beslut. Han eller hon kan dock vända sig till JK och begära att JK överklagar beslutet hos Högsta domstolen. JK:s klagorätt är oberoende av om nämnden funnit att ett påtalat förfarande bör föranleda disciplinär åtgärd. Det saknar också betydelse om frågan väckts av JK eller upptagits av samfundets organ självmant eller på anmälan av en enskild.¹⁶¹

---

¹⁵³ SOU 1999:31 s 96.

¹⁵⁴ RB 8 kap 6 § 2 st och 43 § 1-2 st i Advokatsamfundets stadga.

¹⁵⁵ Welamson s 297 och Wiklund s 315 och s 607 f.

¹⁵⁶ SOU 1999:31 s 96.

¹⁵⁷ SOU 1999:31 s 96.

¹⁵⁸ SOU 1999:31 s 97.

¹⁵⁹ 43 § 3 st i Advokatsamfundets stadga.

¹⁶⁰ 43 § 4 st i Advokatsamfundets stadga.

¹⁶¹ SOU 1999:31 s 97.

5.2 Personal inom hälso- och sjukvården

5.2.1 Påföljder

Disciplinpåföljd – varning eller erinran – kan åläggas hälso- och sjukvårdspersonal som i sin yrkesutövning uppsåtligt eller av oaktsamhet inte fullgör sina skyldigheter enligt vissa närmare angivna lagrum eller andra bestämmelser av direkt betydelse för säkerheten i vården.¹⁶² Behörighetsåtgärd - återkallelse av legitimation - kan ske främst av två skäl, antingen att vederbörande varit grovt oskicklig eller på annat sätt visat sig uppenbart olämplig att utöva yrket eller – vilket torde vara den vanligaste orsaken – på grund av sjukdom eller liknande omständighet inte kan göra detta tillfredsställande.¹⁶³ Slutligen kan nämnden på ansökan av Socialstyrelsen som en mellanform mellan återkallelse av legitimation och varning förskriva en prøvotid om tre år.¹⁶⁴ Prövotid kan föreskrivas när en legitimerad yrkesutövare visat sig så oskicklig att varning inte bedöms som en tillräckligt ingripande åtgärd samtidigt som det inte finns förutsättningar för att återkalla legitimationen.¹⁶⁵ Det bör påpekas att en indragning av en legitimation inte är definitiv. Yrkesutövaren har nämligen rätt att få en ny legitimation meddelad efter ansökan när förhållandena medger det.¹⁶⁶ Bo Örnerud (avdelningsdirektör på HSAN) menar att det är ovanligt att läkare, som fått sin legitimation återkallad, för all framtid nekas rätten att återfå sin behörighet. Det kan dock inträffa i enstaka fall. Han betonar att den tidigare legitimerade, efter ansökan, har rätt att återfå legitimationen om de förhållanden som låg till grund för återkallelsen inte längre är för handen.¹⁶⁷

5.2.2 Handläggningen

Disciplin- och behörighetsfrågor prövas i första instans av HSAN. Nämnden är en central förvaltningsmyndighet som i sin nuvarande form tillkom 1980 då den bröts ut ur Socialstyrelsen. Nämnden består av en ordförande som skall vara eller ha varit ordinarie domare och ytterligare åtta ledamöter, var och en med tre personliga ersättare. Av ledamöterna utses en efter gemensamt förslag av Landstingsförbundet och Svenska kommunförbundet, tre efter förslag av respektive LO, TCO och SACO och de fyra övriga bland personer som kan anses särskilt företräda allmänhetens intressen. De flesta av dessa är riksdagsmän eller tidigare riksdagsmän. Samtliga ledamöter utses av regeringen.¹⁶⁸

---

¹⁶² YVL 5 kap 3 §.

¹⁶³ YVL 5 kap 7-9 §§. Se YVL 3 kap 2 § angående vilka yrken inom hälso- och sjukvården som kräver legitimation.

¹⁶⁴ YVL 5 kap 6 §.

¹⁶⁵ Prop. 1997/98:109 s 162 f.

¹⁶⁶ Se YVL 5 kap 13 §.

¹⁶⁷ Kontakt med Bo Örnerud den 12 november år 2004.

¹⁶⁸ Prop. 1993/94:149 s 42.

Handläggningen i HSAN är skriftlig men muntlig förhandling kan äga rum om det är till gagn för utredningen.¹⁶⁹ Det har hittills förekommit uteslutande i legitimationsärenden och beviljas alltid i sådana ärenden om den anmälda önskar det.¹⁷⁰ Kräver en fråga särskild sakkunskap får ansvarsnämnden inhämta yttrande från myndigheter eller tjänstemän eller anlita andra sakkunniga. Därvidlag gäller större delen av RB:s regler om sakkunniga. Det är dessutom möjligt att höra sakkunnig eller vittne vid domstol.¹⁷¹ Ansvarsnämnden är beslutsför med ordföranden och sex andra ledamöter.¹⁷² Länsrätten är överklagandeinstans sedan den 1 januari år 1998. Tidigare var kammarrätten denna instans. Ändringen innebar en anpassning till den reformering av instansordningen som genomförts i de allmänna förvaltningsdomstolarna.¹⁷³ Båda parter kan överklaga, således även patienten om beslutet gått honom eller henne emot. Socialstyrelsen kan i sin egenskap av tillsynsmyndighet alltid överklaga nämndens beslut om det krävs för att tillvarata allmänna intressen. Socialstyrelsen betraktas också i överinstans som motpart till den yrkesutövare som överklagat nämndens eller domstolens beslut. Dessutom har både RO och JK rätt att överklaga beslut om disciplinpåföljd, prövotid eller behörighetsfråga med anledning av fel i yrkesutövningen.¹⁷⁴ Preskriptionstiden i disciplinärenden – men inte behörighetsärenden – är två år, d v s den anmälda skall delges anmälan inom två år från den påstådda förseelsen. Härutöver gäller en yttersta preskriptionstid om tio år, som innebär att ingen får åläggas påföljd senare än tio år från förseelsen.¹⁷⁵

5.3 Riksidrottsnämnden

5.3.1 Handläggningen

I kapitel ett redovisades de påföljder som aktualiseras vid förseelse mot Riksidrottsförbundets antidopingregler. I det följande kommer därför endast en redogörelse för handläggningen av dopingtvister att ske.

Skiljeklausulen i Riksidrottsförbundets stadga innebär att bestraffningsärende avseende förseelse mot dopingreglementet skall av Dopingkommissionen anmälas hos det specialidrottsförbund där den förening, vilken den anmälda tillhör, är medlem, eller det specialidrottsförbund som administrerar den idrott inom vilken den anmälda verkar. En yttersta preskriptionstid om åtta år gäller. Specialidrottsförbundet kan efter närmare angivna riktlinjer överlämna bestraffningsrätt till något

---

¹⁶⁹ Se YVL 7 kap 11 §.

¹⁷⁰ SOU 1999:31 s 134.

¹⁷¹ Se YVL 7 kap 14-15 §§.

¹⁷² Se YVL 7 kap 3 §.

¹⁷³ Se YVL 8 kap 9 § och prop. 1997/98:109 s 178 f.

¹⁷⁴ Se YVL 8 kap 10,14 §§. Se även 7 § i lag (1975:1339) om Justitiekanslerns tillsyn och 7 § i lag (1986:765) med instruktion för Riksdagens ombudsmän.

¹⁷⁵ Se YVL 5 kap 5 §.

organ inom sin organisation. Uppstår tvekan om vilket organ som skall ta upp bestraffningsärendet till handläggning, skall frågan härom efter anmälan avgöras av Riksidrottsnämnden.¹⁷⁶

Specialidrottsförbundets beslut i dopingärendet får överklagas hos Riksidrottsnämnden av såväl den anmälade som den bestraffade parten. Härutöver har även ett antal internationella dopingorgan, utan att vara part, rätt att överklaga.¹⁷⁷ Riksidrottsnämnden består av en ordförande, en vice ordförande och sex övriga ledamöter. Samtliga väljs av Riksidrottsförbundets stämma.¹⁷⁸ Riksidrottsnämndens ordförande och vice ordförande skall ha erfarenhet av domaryket inom domstolsväsendet.¹⁷⁹ Nämnden är beslutsför när minst fyra ledamöter är närvarande och den mening skall gälla som omfattas av minst hälften av ledamöterna. Har någon mening fått hälften av rösterna, skall den gälla om den innebär frikännande eller lindrigare påföljd än övriga meningar.¹⁸⁰ Riksidrottsnämndens beslut får inte överklagas annat än i ärende avseende dopingförseelse som begåtts av idrottsutövare som ingår i en test-pool upprättad av ett internationellt specialidrottsförbund. I sådant fall kan ärendet föras vidare till CAS i Lausanne för slutlig prövning.¹⁸¹

Bestraffningsorganet skall ge den anmälda tillfälle att yttra sig över anmälan. Parterna skall tillsändas samtliga handlingar i ärendet. Part får anlita ombud. Bestraffningsorganet får genom egen försorg föranstalta om fullständig utredning. Förbund, föreningar och enskilda inom Riksidrottsförbundet, Dopingkommissionen och idrottsaktiebolag är därvidlag skyldiga att på begäran av bestraffningsorganet avge yttrande och upplysningar. Muntligt förhör skall hållas, när den anmälda begär det. Om part, vittne eller annan, som skall höras i dopingärende, inte behärskar svenska språket, eller är allvarligt hörsel- eller talskadad, får tolk anlitas att biträda bestraffningsorganet. Det ankommer på parterna att svara för bevisningen. Bestraffningsorganet får dock genom egen försorg föranstalta om bevisning. Det åligger Dopingkommissionen att styrka att en dopingförseelse har begåtts. När idrottsutövare som påstås ha gjort sig skyldig till dopingförseelse, har bevisbördan för att motbevisa en presumtion eller styrka vissa angivna omständigheter, skall beviskravet baseras på en avvägning av sannolikheten i respektive parts påståenden. Idrottsutövares eller annans erkännande skall gälla. Återkallas erkännandet skall bestraffningsorganet, med hänsyn till de skäl som anförs för återkallelsen, pröva vilket bevisvärde erkännandet har. Vid handläggningen skall föras protokoll över vad som förekommit. Bestraffningsärende skall handläggas och beslut däri meddelas med största skyndsamhet.¹⁸²

¹⁷⁶ Stycket bygger på Riksidrottsförbundets stadga 2 kap 8 § och dopingreglementet 8 § 8.1-8.2.

¹⁷⁷ Dopingreglementet 11 § 11.1.1

¹⁷⁸ Riksidrottsförbundets stadga 6 kap 1 §.

¹⁷⁹ Riksidrottsförbundets stadga 4 kap 6 §.

¹⁸⁰ Riksidrottsförbundets stadga 6 kap 4 § och Malmsten (1995) s 507.

¹⁸¹ Dopingreglementet 11 § 11.1.4.

¹⁸² Stycket bygger på dopingreglementet 8 § 8.3 och 3 § 3.1.

5.4 Delanalys

Det är en grundläggande rättssäkerhetsgaranti att tvistefrågor och anklagelser om brott skall kunna prövas rättsligt. För att fylla sitt syfte måste dessutom den rättsliga prövningen vara utformad på ett sätt att den innefattar tillfredställande rättssäkerhetsgarantier. Många likheter hittas vid en jämförelse av advokatens, sjukvårdspersonalens och idrottsutövarens ställning. Handläggningen av ärendena bygger på samma principer. Det finns bestämmelser som bl a skall garantera att saken blir tillräckligt och skyndsamt utredd, svarandena har rätt att anlita ombud och har rätt att uttala sig muntligt och i alla fall gäller olika typer av preskriptionstider. I dessa avseenden måste bestämmelserna anses motsvara villkoren om rätten till domstolsprövning och en rättssäker process enligt artikel 6 i Europakonventionen.

Alla tre yrkeskategorier har rätt att överklaga det beslut som fattats av första instans i ett avstängnings- eller behörighetsärende Advokater och legitimerad sjukvårdspersonal kan slutgiltigt få sin sak prövad av domstol. För idrottsutövaren verkar Riksidrottsnämnden som sista instans. En kritisk betraktare kan fråga sig om idrottsutövarens rättsliga ställning därmed skulle vara mer ofördelaktig. Ovan konstaterades dock att handläggningen i Riksidrottsnämnden måste anses uppfylla grundläggande rättssäkerhetskrav. Artikel 6 i Europakonventionen stadgar emellertid även att domstolen skall vara oavhängig och opartisk. Angående nämndernas oberoende kan följande vara värt att notera. Genom HSAN:s frigörelse från Socialstyrelsen har nämnden sannolikt intagit en mer fristående ställning i förhållande till de olika intressenterna inom hälso- och sjukvårdsområdet. Att nämnden består av ledamöter från både arbetsgivar- och arbetstagarorganisationer torde bidra till att öka rättstryggheten för de inblandade parterna och bör stärka allmänhetens förtroende för nämndens saklighet och opartiskhet. Av de elva ledamöterna i Advokatsamfundets disciplinnämnd väljs åtta stycken av samfundet. Att övriga tre ledamöter utses av regeringen innebär dock en viss insyn. Dessutom har JK givits rätt att hos disciplinnämnden begära granskning av advokater som åsidosatt sin plikt. Riksidrottsnämnden är ett organ inom Riksidrottsförbundet och dess ledamöter väljs av förbundets egen stämma. Nämndens ledamöter har därmed sitt ursprung inom idrottsrörelsen. En sådan intern rekrytering har fördelen att nämnden besätts med idrottskunniga ledamöter men kan samtidigt skada tilliten till organets oavhängighet. På samma sätt som de två idrottsutövarna i Meca-Medina-målet hävdade att skiljedomsinstansen CAS inte var tillräckligt självständig i förhållande till IOK, kan hävdas att Riksidrottsnämnden inte är tillräckligt oberoende i förhållande till Riksidrottsförbundet. I detta hänseende kan exempelvis framhållas att vice ordförande i Riksidrottsnämnden samtidigt är chefsjurist på Svenska fotbollsförbundet. Intressekonflikt kan uppstå i sådana fall där den dopade idrottsutövaren är en fotbollsspelare.

Rörande advokater och legitimerad sjukvårdspersonal föreskrivs inte – till skillnad från vad som stadgas för idrottsutövare – att de på livstid kan bli avstängda från att utöva sin profession. Istället gäller att advokaten har rätt att ånyo erhålla sin titel om han eller hon på nytt kan styrka sin lämplighet för yrket. Legitimerad sjukvårdspersonal har på samma sätt rätt till sin legitimation om de förhållanden som låg till grund för återkallelsen inte längre är för handen. Företrädare för både Advokatsamfundet och HSAN påpekar visserligen att misskötsel kan innebära att yrkesutövaren aldrig återfår sin titel/behörighet, men att detta i realiteten är mycket ovanligt. Framtiden må utvisa hur vanliga dopingavstängningar på livstid kommer att bli, men i ljuset av ovanstående resonemang framstår sådana avstängningar som onödigt stränga.

6 Slutsatser

Uppsatsen har behandlat Riksidrottsförbundets nya dopingreglemente utifrån ett antal juridiska perspektiv. Jag vill här lyfta fram de huvudsakliga resonemangen som förts i uppsatsen:

- Den professionella idrottsutövaren skall betraktas som arbetstagare i arbetsrättslig mening. Det innebär bl a att reglerna om arbetsskydd i LAS blir tillämpliga mellan idrottsutövaren och arbetsgivaren. En idrottsutövare som använder dopingpreparat gör sig skyldig till brott mot både anställningskontraktet och grundläggande principer inom idrotten. Därmed torde grund för avsked enligt LAS föreligga i de flesta fall.

- Den svenska idrottsrörelsen har i stor utsträckning varit skyddad från lagstiftningsingrepp. Samtidigt har rättstillämparen i hög grad låtit bli att intervensera på idrottens område. Detta har delvis sin förklaring i den utbyggda regelmassa som rörelsen själv har åstadkommit. En annan förklaring är det idealistiska drag som präglat idrotten. För att även i framtiden undvika en inblandning från statsmaktens sida är det av stor vikt att idrottsrörelsen ändå följer grundläggande regler och principer. Riksidrottsförbundets nya dopingreglemente innebär att idrottsutövare på livstid kan stängas av från att utöva sitt yrke. I RF och andra internationella rättighetskataloger stadgas att var och en (i förhållande till staten) skall ha rätt att utöva ett fritt valt yrke. En begränsning av denna rätt måste ha stöd i lag samtidigt som den skall tillgodose angelägna allmänna intressen. Därtill skall begränsningen vara proportionell i förhållande till det syfte som skall uppnås. Om den grundläggande rättigheten att utöva ett fritt valt yrke omfattat Riksidrottsförbundets dopingreglemente hade, i alla fall regeln om livstidsavstängning, enligt min mening varit oproportionell i förhållande till det övergripande syftet med antidopingregler. En idrott fri från doping kan åstadkommas på andra sätt.

- Idrottsutövning omfattas endast av gemenskapsrätten om den utgör en ekonomisk verksamhet. Professionella idrottsutövare omfattas därför av rätten till fri rörlighet enligt gemenskapsrättens bestämmelser. Även om idrottsutövaren utför den idrottsliga handlingen inom ramen för en professionell idrottsverksamhet är den i sig en ideell och icke-ekonomisk handling. Kampen mot doping har inte något ekonomiskt syfte. Istället är syftet att bevara idrottsandan. Förbudet mot doping grundas därför på rent idrottsliga överväganden. Detta innebär att antidopingregler inte omfattas av EG-fördragets bestämmelser om de ekonomiska friheterna.

- Handläggningen av avstängningsärenden i Riksidrottsnämnden måste anses uppfylla kraven i artikel 6 i Europakonventionen. Angående nämndens opartiskhet och oavhängighet kan konstateras att det sker en intern rekrytering av dess ledamöter. Därför kan det ifrågasättas om

Riksidrottsnämnden är tillräckligt oberoende i förhållande till Riksidrottsförbundet och de idrottsutövare som den skall döma.

- Uppsatsen har uppmärksammat att det inom idrottsrörelsen förekommer kontroversiella bestämmelser och förfaranden som kan få långtgående konsekvenser för de idrottsutövare som drabbas av dem. De ekonomiska inslaget inom idrotten blir allt mer tydligt och fler och fler idrottsutövare kommer i framtiden att ha idrotten som yrke. Därför är det av betydelse att idrottsrörelsens egna regler anpassas till grundläggande demokratiska principer. Annars kommer en intervention från statsmaktens sida att vara oundviklig.

Bilaga A

KOLLEKTIVAVTAL

Svenska Fotbollsspelareföreningen (SFS),
Org. nr. 857204-6475,
Box 24,
439 21 ONSALA,

och

Föreningen Svensk Elitfotboll (SEF),
Org. nr. 825001-5065,
Stora Varvsgatan 1,
211 19 MALMÖ,

har ingått följande kollektivavtal angående anställningsvillkor för
fotbollsspelare kalenderåren 2001-2005.

-----

§ 1. Avtalets omfattning

Avtalet gäller alla till SEF anslutna fotbollsföreningar och IdrottsAB i deras egenskap av arbetsgivare och hos dessa anställda elitfotbollsspelare som är icke-amatörer enligt Svenska Fotbollförbundets (SvFF) vid varje tid gällande bestämmelser härom. SEF åtar sig att tillämpa avtalet även beträffande spelare som inte är medlemmar i SFS, undantaget vad som föreskrivs i § 9.

Det vid varje tid gällande, av SvFF, SFS och SEF gemensamt fastställda, Spelaravtalet utgör en integrerad del av förevarande avtal.

§ 2. Allmänna åligganden

2.1 Lojalitet m.m.

Förhållandena mellan arbetsgivaren och spelaren grundar sig på ömsesidig lojalitet och ömsesidigt förtroende. Spelaren ska på bästa sätt tillvarata och främja arbetsgivarens intresse. Full diskretion ska iakttas såväl inåt som utåt i arbetsgivarens angelägenheter.

2.2 Arbetsuppgifter m.m.

I uppgiften som spelare ingår att medverka i all den fotbollsverksamhet som arbetsgivaren ålägger spelaren. Spelaren ska dessutom utföra de övriga arbetsuppgifter som arbetsgivaren ålägger spelaren och som har direkt anknytning till spelarens anställning. Det kan t.ex. gälla att i traditionell omfattning delta i reklam- och sponsoraktiviteter. Arbetsgivaren har därvid rätt att använda spelarens namn och bild i marknadsföringssyfte. För annan användning av spelarens namn och bild krävs dennes tillstånd i varje enskilt fall.

2.3 Bisysslor

Ingen spelare får, i egen regi eller för en annan arbetsgivare, utföra arbete eller bedriva ekonomisk verksamhet som konkurrerar med eller står i strid med den fotbollsverksamhet som bedrivs av arbetsgivaren där spelaren är anställd enligt förevarande avtal. Ingen spelare får heller åta sig uppdrag eller bedriva verksamhet som kan inverka negativt på spelarens anställning.

2.4 Identitet och hälsointyg

För att få anställning ska spelaren, om arbetsgivaren begär det i samband med anställningstillfället (innan avtal om anställning undertecknas), styrka sin identitet samt lämna intyg om sitt hälsotillstånd. Arbetsgivaren anvisar läkare och bekostar intyget.

Arbetsgivaren har rätt att vid förlängning av anställningsavtalet begära nytt intyg om spelarens hälsotillstånd.

§ 3. Lön

Arbetsgivaren och spelaren träffar en individuell överenskommelse om lön och eventuella andra anställningsförmåner.

§ 4. Anställning

4.1 Anställningen som spelare är tidsbegränsad. Anställningsavtal får inte ingås för längre tid än fem (5) år.

4.2 Spelaren har inte företrädesrätt till återanställning.

4.3 Kravet på information om anställningen enligt 6 a § LAS uppfylls genom att spelaren tillställs ett exemplar av Spelaravtalet till vilket är fogat en bilaga som upplyser om längden på arbetstagarens betalda semester och längden på arbetstagarens normala arbetsdag eller arbetsvecka liksom tillämpligt kollektivavtal.

4.4 Bestämmelserna i 15, 28, 30a §§ LAS ska inte tillämpas.

§ 5. Arbetstid

5.1 Denna paragraf ersätter Arbetstidslagen (1982:673) i sin helhet.

Arbetstiden för spelare är oregerad. Planeringen av arbetstid och verksamhet sker i enlighet med bestämmelserna i 7 § nedan. Förläggningen av arbetstiden bestäms av arbetsgivaren.

5.2 Denna paragraf ersätter 5-7 §§ och 8 § första stycket lagen (1974:358) om facklig förtroendemans ställning på arbetsplatsen.

Facklig förtroendeman har rätt till den ledighet som fordras för det fackliga uppdraget. Ledigheten får dock inte ha större omfattning än vad som är skäligt med hänsyn till förhållandena på arbetsplatsen. Ledigheten, som inte får förläggas så att den medför betydande hinder för arbetets behöriga gång, ska bestämmas efter överläggning mellan förtroendemannen och arbetsgivaren. Vid ledighet som avser den fackliga verksamheten på förtroendemannens egen arbetsplats ska den facklige förtroendemannen ha rätt till bibehållna anställningsförmåner.

§ 6. Semester

6.1 Allmänt

Denna paragraf ersätter 12, 16, 29-30 §§ Semesterlagen (1977:480).

6.2 Semesterns förläggning

Arbetsgivaren förlägger spelarens semester efter samråd med denne. Om enighet inte kan uppnås beslutar arbetsgivaren. Arbetsfri dag kan dock inte, mot spelarens medgivande, av arbetsgivaren hävdas som semesterdag.

Spelaren har rätt till minst två (2) veckors sammanhängande semester under icke-tävlingsäsong.

6.3 Semesterlön

Spelaren har sin ordinarie månadslön också under semesterledighet. Någon rätt till ytterligare semesterlön eller tillägg föreligger inte.

6.4 Sparad semester

Sparad semester läggs ut efter samråd med spelaren. Om enighet inte kan uppnås beslutar arbetsgivaren.

Skulle sparad semester inte ha lagts ut innan anställningsavtalet löper ut ska spelaren erhålla 4,6% av den aktuella månadslönen per sparad semesterdag. Utbetalning ska ske senast inom trettio (30) dagar från anställningens upphörande.

§ 7. Information och samråd

Denna paragraf ersätter 11, 12, 14, 19-20 och 38-40 §§ i lagen (1976:580) om medbestämmande i arbetslivet (MBL).

En lokal samrådsgrupp bestående av representanter för spelarna t.ex. spelarråd och respektive arbetsgivare behandlar de frågor som normalt tas om hand av ovan angivna paragrafer i MBL. Det innebär bl.a. att arbetsgivaren är skyldig att informera om hur verksamheten utvecklas ekonomiskt liksom riktlinjerna för personalpolitiken.

Arbetsgivaren ska dessutom före beslut samråda med spelarråd eller motsvarande om viktigare förändringar av verksamheten.

Arbetsgivaren och spelarna ska gemensamt utveckla klubbens verksamhet för klubbens bästa. Formerna för detta bestäms av arbetsgivaren efter samråd (se ovan).

§ 8. Kompetensutveckling

Möjligheten till utveckling av spelarens kompetens efter fotbollskarriärens slut ska beaktas under anställningstiden. Ansvaret för denna kompetensutveckling delas av arbetsgivaren och spelaren. Utvecklingssamtal ska äga rum minst en gång varje kalenderår.

§ 9. Försäkringar

Arbetsgivaren förbinder sig att teckna försäkringar i enlighet med vad som framgår av bilagan 1 till förevarande avtal.

Arbetsgivarens åtaganden enligt förevarande paragraf gäller endast spelare som är medlemmar i SFS. Arbetsgivaren är dock oförhindrad att göra motsvarande åtaganden gentemot spelare som inte är medlemmar i SFS.

§ 10. Förhandlingsordning

Där inte annat reglerats i detta avtal gäller följande.

SFS har rätt till förhandling med arbetsgivare i fråga rörande förhållandet mellan arbetsgivaren och sådan medlem i SFS, som är eller har varit arbetstagare hos arbetsgivaren. Arbetsgivare har motsvarande rätt att förhandla med SFS.

En part som är skyldig att förhandla ska själv eller genom ombud inställa sig vid förhandlingssammanträde och, om det behövs, lägga fram ett motiverat förslag till lösning av den fråga som förhandlingen avser. Parterna kan gemensamt välja någon annan form för förhandling än sammanträde.

Part som vill förhandla ska göra framställning hos motparten om förhandling. Om motparten begär det, ska framställningen vara skriftlig och ange den fråga om vilken förhandling påkallas.

Om parterna inte enas om annat ska sammanträde för förhandling hållas inom två (2) veckor efter det att motparten har fått del av förhandlingsframställningen, och annars inom tre (3) veckor efter det att framställningen har kommit motparten tillhanda. Det ankommer i övrigt på parterna att bestämma tid och plats för förhandlingssammanträde.

Förhandling ska bedrivas skyndsamt. Om part begär det, ska protokoll föras och justeras av båda parter. Enas parterna inte om annat, ska förhandling anses avslutad, när part som har fullgjort sin förhandlingsskyldighet har gett motparten skriftligt besked om att han frånträder förhandlingen.

Spelare som har utsetts att företräda SFS vid förhandling får inte vägras skäligen ledighet för att delta i förhandlingen.

§ 11. Tvistelösning

Vill någon som har förhandlingsrätt enligt 10 § ovan yrka skadestånd eller annan fullgörelse som rör förhållandet mellan arbetsgivare och arbetstagare enligt lag eller förevarande kollektivavtal, ska han påkalla förhandling inom fyra (4) månader efter det att han har fått kännedom om den omständighet som yrkandet hänför sig till och senast inom två (2) år efter det att omständigheten inträffat.

Påkallar part inte förhandling inom föreskriven tid, förlorar han rätten till förhandling.

Har SFS inte iakttagit föreskriven tid för förhandling eller väckande av talan, får den som är eller har varit medlem i SFS och som berörs av tvisten väcka talan inom en (1) månad efter det att tiden har löpt ut.

I tvist ska spelare, som inte kan företrädas av SFS, väcka talan inom fyra (4) månader efter det att han fått kännedom om den omständighet som yrkandet hänför sig till och senast inom två (2) år efter det att omständigheten har inträffat.

Väcker part inte talan inom föreskriven tid, förlorar han rätten till talan.

Tvist om tillämpningen av förevarande avtal ska avgöras av skiljemän enligt lagen om skiljeförfarande. Parterna, som ska betala hälften vardera av kostnaderna för skiljemännen, svarar var för sig för sina egna kostnader för skiljeförfarandet oavsett utgången av tvisten.

Tvist mellan arbetsgivare och spelare angående tillämpningen av det i § 1 ovan omnämnda Spelaravtalet ska inte hänskjutas till avgörande av allmän domstol utan ska prövas i skiljeförfarande enligt SvFF:s stadgar och ett av

SvFF fastställt reglemente.

§ 12. Giltighetstid

Detta avtal gäller fr.o.m. den 1 januari 2001 t o m den 31 december 2005.

Stockholm den 13 november 2000

SVENSKA FÖRENINGEN
FOTBOLLSSPELAREFÖRENINGEN

Bilaga B

SPELARAVTAL

Följande avtal har ingåtts mellan
V.v texta!

(Föreningen), och (Spelaren)
(Personnummer)

§ Avtalstid

1.1 Detta avtal gäller fr.o.m. 19_____-_____-_____ t.o.m.
_____-_____-_____

Avtalet upphör utan föregående uppsägning.

1.2 Till avtalet hör följande bilagor, vars innehåll är bindande för parterna

Bilaga 1: _____

Bilaga 2: _____

Bilaga 3: _____

1.3 Parterna bör, om endera parten så önskar, i avtal med en löptid på
minst 24 månader senast 12 månader före avtalstidens utgång och i
övriga fall i god tid dessförinnan diskutera ett eventuellt nytt spelaravtal
jämfte övriga villkor.

§§2-11 se omstående sida

§12 Avtalsutväxling och registrering

12.1 Detta avtal har upprättats i tre (3) exemplar, varav Föreningen och
Spelaren fått var sitt.

12.2 Det åligger Föreningen att, senast inom sju (7) dagar från det att båda
parter undertecknat avtalet, ge in det tredje exemplaret (blad 1) till SvFF för
registrering. Underlåtenhet att lämna in avtalet till SvFF förtar inte avtalets
giltighet men kan, såvida inte ursäktande skäl föreligger, föranleda att
Föreningen ådöms en straffavgift om tiotusen (10.000) kr.

19____ - ____ - ____

19____ - ____ - ____

FÖRENINGEN

SPELAREN

.....

.....

Ankom SvFF

SvFF:s ant.:

§2 SPELARENS ÅTAGANDE

2.1 Spelaren förbinder sig att som fotbollsspelare under avtalstiden medverka i Föreningens verksamhet i fråga om bl.a. matcher, träningar och sammankomster i enlighet med Föreningen och överordnade idrottsorganisationers stadgar och övriga bestämmelser. Spelaren är dock inte skyldig att medverka om hinder föreligger av väsentlig art på grund av sjukdom, allvarliga familjeangelägenheter eller andra omständigheter över vilka Spelare inte råder eller som av annan anledning utgör ursäktande skäl.

2.2 Hinder för fotbollsverksamheten skall omedelbart anmälas på sätt som Föreningen anvisar. Vid sjukdom eller skada ansvarar spelaren själv för att anmälan till Försäkringskassan sker liksom att andra nödvändiga åtgärder vidtas.

2.3 Spelaren förbinder sig inte utan Föreningens samtycke tidigare än sex (6) månader före avtalstidens utgång sluta avtal eller underhandla om övergång till annan förening, svensk eller utländsk, för uppdrag som spelare eller tränare.

2.4 Spelaren är skyldig att under avtalstiden på Föreningens anmodan genomgå fysisk test eller medicinsk undersökning för hälsokontroll. Sådana undersökningar bekostas av Föreningen. Föreningen garanterar därvid Spelaren kostnadsfri behandling för de skador, som han ådragit sig i Föreningens fotbollsspel.

2.5 Spelaren är skyldig att varje år under avtalstiden senast den 1 april betala medlemsavgift till Föreningen.

§3 ERSÄTTNING TILL SPELAREN M.M.

3.1 Föreningen skall under avtalstiden utge ersättning till Spelare i enlighet med innehållet i bilaga till detta avtal. Sådana ekonomiska åtagande får aldrig ha längre löptid än förevarande spelaravtal. Om så skulle vara fallet är de ekonomiska åtagandena ogiltiga i den delen.

3.2 Spelare som ådöms diskvalifikation för brott mot dopingreglerna enligt §6 nedan, har inte rätt att under sådan tid från Föreningen uppbära ekonomisk ersättning enligt föregående stycke. Detsamma gäller under avstängningstid före dom om Föreningen under denna tid meddelar att Spelaren till följd av misstankarna mot honom inte får delta i dess träning eller andra aktiviteter.

3.3 Föreningen förbinder sig att hålla Spelare försäkrad enligt de bestämmelser Svenska Fotbollsförbundet fastställer och i övrigt gäller inom föreningen svensk Elitfotboll (SEF).

3.4 Föreningen får inte hindra spelaren att vara medlem i Föreningen Svenska Fotbollsspelare (SFS) eller att ingå i klubbråd eller annan intresseorganisation för fotbollsspelare.

§4 REKLAMAKTIVITETER M.M.

4.1 Spelaren förbinder sig att i traditionell omfattning utan extra ersättning medverka i Föreningens reklam och sponsoraktiviteter. Föreningen har därvid rätt att använda Spelarens namn och bild i reklam. För annan användning krävs Spelarens tillstånd i varje enskilt fall.

4.2 Spelaren är skyldig att i samband med träning och match använda av Föreningen anvisad utrustning försedd med reklam. Vid presskonferenser och intervjuer som har samband med Föreningens fotbollsverksamhet gäller detsamma. Spelaren är vidare vid resor till och från matcher skyldig att bära av Föreningen anvisad klädsel.

4.3 Spelaren personliga reklamengagemang får inte konkurrera med avtal som Föreningen slutit. Endast med Föreningens medgivande har Spelaren rätt i reklamsammanhang uppträda i Föreningens dräkt eller i Föreningens namn.

§5 MEDVERKAN I ANDRA IDROTTSAKTIVITETER

5.1 Spelaren får inte utan Föreningens medgivande engagera sig i annan fotbollsförening som spelare eller ledare. Spelaren har inte heller rätt att utan Föreningens medgivande delta i tävling eller uppvisning i idrott utanför den egna Föreningen.

Om spelare fått tillstånd att utöva annan idrottslig verksamhet än i Föreningens regi, skall Spelaren följas av Förening framställda villkor härför, t.ex. i försäkringshänseende.

§6 DOPING

61. Spelaren förbinder sig att inte använda dopingpreparat och att i alla delar följa FIFA:s, UEFA:s, riksidsrottsförbundets (RF) och SvFF:s dopingregler.

6.2 Spelaren är skyldig att i samband med träning och tävling underrätta Föreningens läkare eller annan anvisad person om vilka medicinska preparat och naturmedel han intar eller intagit under den senaste veckan före träningen/tävlingen.

6.3 Spelaren är medveten om dels att han på anmodan är skyldig att underkasta sig dopingkontroll, dels att det åligger honom att själv förvissa sig huruvida ett medicinskt preparat han intar är dopingklassat eller inte.

§7 ÖVERGÅNG TILL ANNAN FÖRENING

7.1 Efter avtalstidens utgång har Spelare rätt att övergå till annan förening som Spelaren själv väljer.

7.2 Vid övergång till annan förening inom landet har Spelaren rätt att, under en period, om tolv (12) månader efter avtalstidens utgång mot skälig övergångsersättning, övergå till annan förening med övergångstiden nedsatt till en (1) vecka. Vid övergången för Föreningen av den nya föreningen inte betinga sig högre övergångssumma än de realistiska värde Spelarens tjänster då representerar med hänsyn till spelskicklighet.

7.3 Vid avtalstidens utgång har spelare – om han är medborgare i EU/ESS-land – rätt att övergå till förening i annat land inom EU/ESS utan ekonomiska eller andra krav från Föreningen gentemot det utländska föreningen. För medborgare i annat land gäller vid varje tid gällande bestämmelser utfärdade av UEFA och eller FIFA.

7.4 Vid avtalstidens utgång har Spelare rätt att övergå till Förening i annat land som inte tillhör EU/ESS i enlighet med vid varje tid gällande bestämmelser utfärdade av UEFA och eller FIFA.

7.5 Vid avtalstidens utgång har Spelaren rätt att utan Föreningens samtycke delta i träning hos annan förening. Om övergångsärende enligt §7.2 hänskjuts till skiljenämnd har Spelaren rätt att delta i även träningsmatch för sin nya förening.

7.6 Föreningen förbinder sig att medverka till att de formella föreskrifterna i SvFF:s bestämmelser följs så att övergång kan ske så snabbt som möjligt.

§8 HÄVNINGSRÄTT

8.1 Om föreningen eller Spelaren i väsentlig mån bryter mot sina förpliktelser enligt detta avtal, får den andra parten med omedelbar verkan säga upp avtalet samt kräva skadestånd. Samma rätt tillkommer Föreningen om Spelaren blir fäll för att ha använt av FIFA, UEFA och RF förbjudna droger.

8.2 Istället för att säga upp avtalet enligt §8.1 har Föreningen rätt att i angiven situation för viss bestämd tid, högst 3 månader, avstänga Spelare från medverkan i Föreningens verksamhet och/eller besluta att Spelaren under denna tid inte skall uppbära någon ersättning enligt detta avtal. Vid doping se vidare §3.2

8.3 Om Föreningen brutit mot avtalet enligt §8.1, har Spelaren rätt att med tillämpning av SvFF:s tävlingsbestämmelser gå till annan förening med övergångstiden nedsatt en vecka.
Vid övergång enligt föregående stycke får Föreningen inte betinga sig någon övergångssumma.

§9 REGELVERK

9.1 Parterna förbinder sig att följa FIFA:s, UEFA:s, RF:s, SvFF:s och SFS:s vid varje tid gällande stadgar och bestämmelser.

Parterna är medvetna om att angivna organisationers stadgar, tävlingsbestämmelser och reglementen kan ändras med tvingande verkan på förevarande avtalsförhållande. Parterna förbinder sig att följa även sådana tillkommande bestämmelser.

§10 TVIST

Twist i anledning av detta avtal skall avgöras genom skiljeförfarande enligt SvFF:s styrelse fastställt Reglemente för SvFF:s skiljenämnd.

§11 ANDRA AVTAL MELLAN PARTERNA

Om det mellan parterna föreligger andra avtal, som reglerar samma förhållanden som föreskrivits i detta Spelaravtal, är sådana avtal inte bindande. Vad som överenskommit i till detta avtal fogade bilagor är dock bindande.

Litteraturförteckning

Lagförarbeten

SOU 1975:1, *Demokrati på arbetsplatsen – förslag till ny lagstiftning om förhandlingsrätt och kollektivavtal*. Betänkande av arbetsrättskommittén.

SOU 1993:40, *Fri- och rättighetsfrågor, Del A, Regeringsformen*, Delbetänkande av Fri- och rättighetskommittén.

SOU 1999:31, *Tillsyn över advokater, m.m.*, Betänkande av Advokatkommittén.

Prop. 1972:5, Kungl. Maj:ts proposition med förslag till skadeståndslag m.m.; given Stockholms slott den 14 januari 1972.

Prop. 1973:129, Kungl. Maj:ts proposition med förslag till lag om anställningsskydd m.m.; given Stockholms slott den 25 maj 1973.

Prop. 1975/76:105, med förslag till arbetsrättsreform, m.m.

Prop. 1982/83:42, om Advokatsamfundets disciplinära verksamhet.

Prop. 1986/87:7, om ekonomiska föreningar.

Prop. 1993/94:117, Inkorporering av Europakonventionen och andra fri- och rättighetsfrågor.

Prop. 1993/94:149, Åligganden för personal inom hälso- och sjukvården m.m.

Prop. 1997/98:109, Yrkesverksamhet på hälso- och sjukvårdens område

NJA II 1943, Den nya rättegångsbalken.

Ds 2003:36, *Europeiska konventet om EU:s framtid*.

Skr. 2003/04:13, *Europeiska konventet om EU:s framtid*.

Bet. 2003/04:KUU01, *Europeiska konventet om EU:s framtid*, Sammansatta konstitutions- och utrikesutskottets betänkande.

Litteratur

Adlercreutz, A, *Arbetstagarbegreppet – om arbetstagarförhållandet och därtill hörande gränsdragningsfrågor i svensk civil- och socialrätt*, Norstedts, 1964.

Beloff, M J, Kerr, T, Demetriou, M, *Sports Law*, Hart Publishing, 1999, [cit: Beloff m fl].

Bernhardt, R, *Fairness-Garantien in den Europäischen Menschenrechten, i Sport, Recht und Ethik*, Boorberg Verlag, 1998.

Bernitz, U och Kjellgren, A, *Europarättens grunder*, Norstedts Juridik AB, 1999, [cit: Bernitz m fl].

Blanpain, R och Engels, C, *European Labour Law*, 4 uppl, Kluwer, 1997, [cit: Blanpain m fl].

Fahlbeck, R, *Praktisk arbetsrätt*, Almqvist & Wiksell Förlag AB, 1991.

Baddeley, M, *Dopinsperren als Verbandssanktion aus nationaler und internationaler Sicht*, i Fritzweiler J, *Doping – Sanktionen, Beweise, Ansprüche*, Stämpfli Verlag AG, 2000.

Hellner, J, *Skadeståndsrätt*, femte uppl, Juristförlaget, 1995.

Hemström, C, *Ideella föreningar*, Studentlitteratur, 1977, [cit: Hemström (1977)].

Hemström, C, *Något om EG-domstolens dom i Bosmanmålet och svensk idrott*, s 375-384, i *Festskrift till Stig Strömholm*, Iustus Förlag AB, 1997, [cit: Hemström (1997)].

Hemström, C, *Organisationernas rättsliga ställning*, Norstedts Juridik AB, sjätte uppl, 2000, [cit: Hemström (2000)].

Johansson, S, *Nials Svensk associationsrätt i huvuddrag*, Norstedts Juridik AB, åttonde uppl, 2001.

Lunning, L, *Anställningsskydd*, Liber Förlag, 1982.

Malmsten, K, *Idrottens föreningsrätt*, Norstedts Juridik AB, 2000, [cit: Malmsten (2000)].

Malmsten, K, *Idrottens bestraffningsregler*, Norstedts Juridik AB, 2002, [cit: Malmsten (2002)].

Melin, M och Schäder, G, *EU:s konstitution*, Norstedts Juridik AB, 2001, [cit: Melin m fl].

Nyström, B, *EU och arbetsrätten*, tredje uppl, Norstedts Juridik AB, 2002.

Pålsson, S och Quitzow, C M, *EG-rätten – ny rättskälla i Sverige*, Publica, 1993, [cit: Pålsson m fl].

Schmidt, F, *Kollektiv arbetsrätt*, Tidens Förlag, 1 uppl, 1950, [cit: Schmidt (1950)].

Schmidt, F, *Löntagarrätt*, Juristförlaget, 1994, [cit: Schmidt (1994)].

Schmidt, F, *Facklig arbetsrätt*, Juristförlaget, 1997, [cit: Schmidt (1997)].

Sigeman, T, *Förhållningsregler och sanktionsregler. Anteckningar om arbetstagares skadeståndsansvar*, s 459-483, i *Festskrift till Anna Christensen*, Juristförlaget i Lund, 2000.

Svensäter, L, *Anställning och upphovsrätt*, Norstedts Juridikförlag, 1991.

Wiklund, H, *God advokatsed*, Norstedt, 1973.

Artiklar

Halila, H, *Disciplinära åtgärder mot professionella idrottare*, Idrottsjuridisk skriftserie nr 5, s 37-42, SISU Idrottsböcker, 2000.

Hartzell, L, *Klubben som arbetsgivare och fotbollsspelaren som arbetstagare*, Idrottsjuridisk skriftserie nr 4, s 85-91, SISU Idrottsböcker, 1999.

Malmsten, K, *Konfliktlösning inom idrottsrörelsen*, SvJT 1995, s 497-509, [cit: Malmsten (1995)].

Malmsten, K, *Idrottsnorm som juridisk standard*, SvJT 1997, s 240-249, [cit: Malmsten (1997)].

Malinverni, G, Kaufmann-Kohler, G, Rigozzo, A, *Doping and Fundamental Rights of Athletes: Comments in the wake of the adoption of the world anti-*

doping code, International Sports Law Review s 39-67, Sweet & Maxwell, 2003, [cit: Malinverni m fl].

Pallin, C och Lindquist, B, *Ideella föreningar – problem och alternativ*, Idrottsjuridisk skriftserie nr 7, s 176-200, SISU Idrottsböcker, 2002, [cit: Pallin m fl].

Swartling, O, *AB inom idrotten, apropå en motion till RF-stämman*, Idrottsjuridisk skriftserie nr 2, s 64-68, SISU Idrottsböcker, 1997.

Welamson, L, *Några anteckningar om advokats tystnads- och vittnesplikt*, Tidskrift för Sveriges advokatsamfund 1962, s 288-299.

Direktiv och förordningar

Rådets direktiv 64/221/EEG, om samordning av särskilda åtgärder som gäller utländska medborgares rörlighet och bosättning och som är berättigade med hänsyn till allmän ordning, säkerhet och hälsa, EGT L 56, 4.4.1964 s 850.

Rådets direktiv 68/360/EEG, om avskaffande av restriktioner för fri rörlighet och bosättning inom gemenskapen för medlemstaternas arbetstagare och deras familjer, EGT L 257, 19.10.1968 s 13.

Rådets förordning (EEG) nr 1612/68, om arbetskraftens fria rörlighet inom gemenskapen, EGT L 257, 19.10.1968 s 13. (Ändrad genom EGT L 39, 14.12.1976 s 2 och genom förordning (EEG) nr 2434/92).

Kommissionens förordning (EEG) nr 1251/70 om arbetstagarens rätt att stanna kvar inom en medlemsstats territorium efter att ha varit anställd där, EGT L 142, 30.6.1970, s 24.

Internetkällor

http://www.europarl.eu.int/factsheets/2_1_2_sv.htm [senast kontrollerad 2004-11-25] Europaparlamentet.

<http://www.rf.se/Organisation.asp?WCI=wiStart> [senast kontrollerad 2004-11-25] Riksidrottsförbundet.

<http://www.rf.se/t3.asp?p=14276> [senast kontrollerad 2004-11-25] Riksidrottsförbundet.

Rättsfallsförteckning

Högsta domstolen

NJA 1949 s 768
NJA 1973 s 341
NJA 1976 s 319
NJA 1984 s 665
NJA 1987 s 394
NJA 1990 s 687
NJA 1998 s 293
NJA 1998 s 717
NJA 2000 s 365

Arbetsdomstolen

AD 1958 nr 17
AD 1958 nr 31
AD 1982 nr 105
AD 1982 nr 110
AD 1982 nr 123
AD 1984 nr 48
AD 1984 nr 83
AD 1985 nr 57
AD 1991 nr 45
AD 1998 nr 97
AD 2001 nr 3

JK

JK 1984 A 22.
JK 1985 A 4.

EG-domstolen

Mål 4/73 Nold mot kommissionen [1974] ECR s 491.
Mål 75/63 Unger mot Bestuur der Bedrijfsvereniging voor Detailhandel en Ambachten [1964] ECR s 1977.
Mål 36/74 Walrave m fl mot Union Cycliste Internationale [1974] ECR s 1405.
Mål 13/76 Donà mot Mantero [1976] ECR s 1333.
Mål 44/79 Hauer mot Land Rheinland-Pfalz [1979] ECR s 3727.
Mål 53/81 Levin mot Secretary of State for Justice [1982] ECR s 1035.
Mål 66/85 Lawrie Blum mot Land Baden-Württemberg [1986] ECR s 2121.

Mål 234/85 Staatsanwaltschaft Freiburg mot Keller [1986] ECR s 2897.
Mål C-62/86 AKZO Chemie BV mot kommissionen [1991] REG s 3359.
Mål C-163/90 Administration des Douanes et Droits Indirects mot Léopold Legros m fl [1992] REG s I-4625.
Mål C-19/92 Kraus mot Land Baden-Württemberg [1993] REG s I-1663.
Mål C-415/93 Union Royal Belge des Sociétés de Football Association ASBL mot Jean-Marc Bosman [1995] REG s I-4921.
Mål C-2/94 Europeiska gemenskapernas anslutning till Europakonventionen angående skydd för de mänskliga rättigheterna och de grundläggande friheterna [1996] REG s I-1759.
Mål C-55/94 Gebhard mot Consiglio dell'Ordine delgi Avvocatie Procuratori di Milano [1995] REG s I-4165.
Mål C-68/94 och C-30/95 Frankrike m fl mot kommissionen [1998] REG s I-1375.
Mål C-51/96 Deliège mot Ligue Francophone de Judo et disciplines Associées ASBL [2000] REG s I-2549.
Mål C-176/96 Lehtonen och Castros Canda Dry Namur-Braine ASBL mot Federation Royal Belge des Sociétés de Basket-ball ASBL [2000] REG s I-2681.
Mål C-309/99 Wouters m fl mot Algemene Raad van de Nederlandse Orde van Advocaten. [2002] REG s I-1577.

Förstainstansrätten

Förstainstansrättens dom (fjärde avdelningen) T-313/02 Meca-Medina m fl mot kommissionen av den 30 september år 2004.

Europadomstolen

Margareta och Roger Andersson mot Sverige, 25.2.1992, 226-A (Europadomstolens skriftserie A).

Utländska domstolar

England:

Edwards mot BAF och IAAF [1997] Eu.L.R. 721 (Ch D).

Kanada:

Johnson mot Athletic Canada och IAAF [1997] O.J. 3201.

Schweiz:

Abel Xavier mot UEFA, ATF 127 III 429, ASA Bulletin 2001.

Lu Na Wang mot FINA [5P.83/1999].

Tyskland:

Krabbe mot IAAF, dom meddelad av Landsgericht (LG) i München den 17 maj 1995, återgiven i *Zeitschrift für Sport und Recht*, Stämpfli Verlag AG, 1995 [cit: SpuRt 1995].

Krabbe mot IAAF, dom meddelad av Oberlandsgericht (OLG) i München den 28 mars 1996, återgiven i *Zeitschrift für Sport und Recht*, Stämpfli Verlag AG, 1996 [cit: SpuRt 1996].

Baumann mot IAAF, dom meddelad av Oberlandsgericht (OLG) i Frankfurt a M. den 2 april 2002, återgiven *Zeitschrift für Sport und Recht*, Stämpfli Verlag AG, 2002 [cit: SpuRt 2002].

Skiljedom

Court of Arbitration for Sport:
R mot FISA, CAS 2001/A/330.